

आन्तरिक

उपेक्षामा अभिलेखालय

अभिलेख

● शान्ति तामाङ

बजेट, जनशक्ति र ठाउँ अभावमा राष्ट्रिय अभिलेखालयका महत्वपूर्ण अभिलेख पोका-पन्तरामा थन्किएका छन्।

सय वर्ष पुरानो साइकल पसल

पसलको कथा

● पवन बराइली

त्यो ऐतिहासिक साइकल पसल सन् १९२५ मा खोलेका थिए, असननिवासी अष्टनारायण मानन्धरले। एक सय वर्षपछि पनि विरासत धानिरहेका छन्, अष्टनारायणका पनाति तिरिक मानन्धरले।

नेपाली आँखामा अमेरिकाको यातायात

अनुभूति

● डा. राधिका बुद्धथापा

अमेरिकाको सडक व्यवस्थापन देख्दा सुर्खेतबाट जुम्लासम्मको कर्णाली राजमार्ग आँखाअगाडि भलभल्ली आइरह्यो।

२० लाख पर्यटक भित्र्याउने लक्ष्यसहित आज पोखरा भ्रमण वर्ष घोषणा हुँदै

स्वदेश र विदेशका पाँच-पाँच सहस्रौं भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरिने, 'टुरिजम इन्भेस्टमेन्ट समिट' पनि आयोजना (बिस्तार पृष्ठ ५)

■ रेलमार्गका नाममा पाँच वर्षदेखि नागरिकको जग्गा रोक्का

सरकारले न दियो मुआब्जा, न गन्यो जग्गा फुकुवा

रेलवे प्रभावित तथा मुआब्जा निर्धारण सम्बन्ध समिति कोशीका महासचिव रजित प्रसाईं भन्छन्-

हामीलाई मुआब्जा दिनुपर्‍यो नत्र जग्गा रोक्का फुकुवा गर्नुपर्‍यो। जग्गा बेच्न वा धितो राख्न पाइँदैन। विरामी परिहाल्दा पनि उपचार गर्न सक्ने अवस्था छैन।

रेल विभागका प्रवक्ता कमलकुमार शाह भन्छन्-सरकारले नै निर्णय गर्नुपर्छ

दुई अर्बले कसलाई मुआब्जा दिने, कसलाई नदिने भन्नु समस्या निम्त्याउँछ। रेलमार्गले नओगर्ने जग्गा फुकुवा गर्ने विषयमा भने सरकारले नै निर्णय गर्नुपर्छ।

भाषामा चिन्जनीयो धिमिरे

पूर्व-पश्चिम रेलमार्ग निर्माणको अफ्रै टुंगो लाग्न सकेको छैन। तर, सरकारले काँकडभित्रा-इनरूवा खण्डमा पर्ने भाषा, मोरङ र सुनसरीका प्रभावितको पाँच हजार चार सय किता (दुई हजार दुई सय बिघा) जग्गा रोक्का गरेको आगामी जेठमा पाँच वर्ष पुग्दै छ। यसबिचमा केपी ओली, शेरबहादुर देउवा र फेरि ओली प्रधानमन्त्री बनेका छन्।

>> पृष्ठ २ मा क्रमशः

देउवाको उत्तराधिकारी खोजी सुरु

कांग्रेस राष्ट्रिय सभा संसदीय दलका नेता कृष्णप्रसाद सिटौलाको अग्रसरतामा बुढानीलकण्ठमा देउवा समूहको भेला, सिटौलाको भूमिका र अग्रसरता कांग्रेसको आन्तरिक राजनीतिमा बिल्कुलै नयाँ र अर्थपूर्ण, १५औँ महाधिवेशनमा हुन सक्छ फरक समीकरण

■ बुढानीलकण्ठमा सिटौलाको प्रस्ताव

● विमलेन्द्र निधि, नेता, कांग्रेस

सिटौलाजीले सुरुमा नै भन्नुभयो-१४औँ महाधिवेशनदेखि साथ दिएका हामी अहिले पनि सँगै छौं, यो टिम निरन्तर रहन्छ, १५औँ महाधिवेशनसम्म पनि साथमै रहनेछ। हाम्रो समूहबाट पार्टी नेतृत्व लिनेबारे चर्चा बाहिर छैन, केही नाम मात्र चर्चामा छन्। तपाईंको टिमबाट कोही नेतृत्वमा आउँदैन भन्ने अवस्था अब धेरै अगाडि बढ्न दिनुहुँदैन। हाम्रो टिमको टुंगो लगाउनुपर्छ। तपाईं (सभापति देउवा)ले अभिभावकत्व लिनुपर्छ।

■ सभापति देउवाको जवाफ

मैले सभापति भएर गुटको भेला बोलाउँदा पार्टीमा गलत सन्देश जाने भएकाले बोलाएको थिइँन। १५औँ महाधिवेशनमा म उम्मेदवार बन्दैछैन। मैले अहिलेसम्म कसैलाई पनि अगाडि बढ्न भनेको छैन। साथीहरूलाई अरू गुटमा तानिएको भन्ने हल्ला छ। तपाईंहरू यही समूहमा रहनुहोस्, यताउता जान हतार नगर्नुहोस्। तपाईंहरूमध्ये नै एकजनालाई उत्तराधिकारी चयन गर्ने हो। तपाईंहरू लड्नुहोला, मेरो सहयोग रहन्छ, हुक्क हुनुस्।

केशवप्रसाद पाण्डे/नयाँ पत्रिका

१५औँ महाधिवेशनको चर्चा र तयारीबिच कांग्रेसमा सभापति शेरबहादुर देउवाको उत्तराधिकारीको खोजी सुरु भएको छ। आगामी महाधिवेशनमा परम्परागत गुट भत्कने र नयाँ बने दाबी सार्वजनिक भइरहेका बेला संस्थापन पक्षका नेताहरूले सामूहिक रूपमा देउवाको उत्तराधिकारीको खोजी सुरु गरेका हुन्।

महाधिवेशनको तयारीमा रहेको कांग्रेसभित्र पूर्वमहामन्त्री तथा कांग्रेस राष्ट्रिय सभा संसदीय

>> पृष्ठ २ मा क्रमशः

कस्तो छ महामन्त्री गगन थापाको गृहकार्य ?

महामन्त्री गगन थापाले १५औँ महाधिवेशनमा आफू सभापतिको उम्मेदवार बन्ने सार्वजनिक रूपमै बोलेका छन्। पछिल्लो समय उनले इतर समूहको गतिविधिमा आफ्नो संलग्नता कम देखाएका छन्, सभापति शेरबहादुर देउवालाई पार्टी र सतागतबन्धनमा सहयोग गरिरहेका छन्। देउवाको अन्तिम कार्यकाल भएकाले पनि थापाले संस्थापन समूहको सेन्ट्रियन्ड लिन चाहेको देखिन्छ। केपी ओलीबाट सहज रूपमा देउवामा सत्ता स्थानान्तरण गराउन सके महाधिवेशनमा समर्थन जुटाउन सकिने उनको विश्वास छ। इतर समूहका नेता शेखर कोइराला सभापतिको उम्मेदवार बन्ने घोषणा गरेर देश दौडाह गरिरहेका छन्।

संसद्मा दर्ता प्रहरी विधेयकमाथि छलफल गर्न बालुवाटार पुगेका नेपाल प्रहरीका सातजना अवकाशप्राप्त प्रहरी महानिरीक्षकहरूको प्रधानमन्त्री ओलीसँग सामूहिक तस्बिर।

- १ प्रहरी परिचालन गृह मन्त्रालयबाट भए प्रहरी संगठन चल्न सक्दैन
- २ प्रहरीको मूल्यांकन सिडिओले गर्दा चेन अफ कमान्डमा समस्या आउँछ
- ३ सशस्त्र प्रहरीलाई अपराध अनुसन्धान र सूत्र परिचालनको जिम्मेवारीले कार्यक्षेत्रमा समस्या आउन सक्छ

नयाँ पत्रिका

संसद्मा दर्ता भएको प्रहरी विधेयकमा केही गम्भीर त्रुटि रहेको भन्दै अवकाशप्राप्त प्रहरी महानिरीक्षकहरूले प्रधानमन्त्री केपी ओलीलाई भेटेर सच्याउनका लागि आग्रह गरेका छन्। बिहीबार साँझ सातजना अवकाशप्राप्त प्रहरी महानिरीक्षकले प्रधानमन्त्री ओलीसँग प्रधानमन्त्रीनिवास बालुवाटारमा संयुक्त भेट गरेका हुन्।

>> पृष्ठ २ मा क्रमशः

■ एकपछि अर्को मुद्दामा उन्मुक्ति

दिएपछि मानव अधिकार आयोगको सक्रियता

सांसद रेखा शर्मापछि बालमन्दिर मुद्दामा पनि अनुसन्धान सुरु

राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले नेपाल बाल संगठन (बालमन्दिर)को लिज हिनामिनासम्बन्धी मुद्दा नचलाउने निर्णयमाथि छानबिन गर्ने निर्णय गर्दै भनेको छ-

आयोगले उक्त घटनाको स्वविवेकीय अधिकारको प्रयोग गरी छानबिन तथा अनुसन्धान प्रारम्भ गरेको छ। आयोगले उच्च सरकारी वकिल कार्यालय, पाटन र जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौँलाई निर्णयको प्रतिलिपि तथा केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो महाराजगन्जलाई अनुसन्धान मिसिलको प्रतिलिपि सात दिनभित्र उपलब्ध गराइदिन पत्राचार गरेको छ।

नयाँ पत्रिका

सरकारले सतानिकट व्यक्तिलाई एकपछि अर्को फौजदारी मुद्दामा उन्मुक्ति दिन थालेपछि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले चासो देखाउँदै सक्रियता बढाएको छ। आयोगले अनुसन्धानमा सक्रियता बढाउँदै शुक्रबार नेपाल बाल संगठन (बालमन्दिर)को लिज हिनामिनासम्बन्धी मुद्दा नचलाउने निर्णयमाथि छानबिन गर्ने निर्णय गरेको छ। यसअघि बुधबार मात्र आयोगले एमाले प्रदेश सभा सदस्य रेखा शर्माविरुद्ध बाल श्रमशोषणको मुद्दा नचलाउने निर्णयबारे प्रहरीको अनुसन्धान प्रतिवेदन मगाएर छानबिन थालेको थियो। उपप्रधानमन्त्री प्रकाशमान सिंहको दिदी रिता सिंह वैद्यसमेत आरोपी रहेको बालमन्दिरको जग्गा लिज प्रकरणमा मुद्दा नचलाउने निर्णय जिल्ला र उच्च सरकारी वकिलबाट गरेर महान्यायाधिवक्ता कार्यालयमा पठाइएको छ। अनुसन्धानमा संलग्न केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (सिआइबी)लाई समेत दबाव दिएर मुद्दा नचल्ने गरी अनुसन्धान फाइल आदि बढाइएको थियो। यसमा चासो राखेको आयोगले अनुसन्धानको मिसिल मागेको छ।

‘आयोगले उक्त घटनाको स्वविवेकीय अधिकारको प्रयोग गरी छानबिन तथा अनुसन्धान प्रारम्भ गरेको छ। आयोगले उच्च सरकारी वकिल कार्यालय, पाटन र जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौँलाई निर्णयको प्रतिलिपि तथा केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो महाराजगन्जलाई अनुसन्धान मिसिलको प्रतिलिपि

सात दिनभित्र उपलब्ध गराइदिन पत्राचार गरेको छ,’ आयोगद्वारा जारी विज्ञापिमा भनिएको छ।

विनाप्रतिस्पर्धा संगठनको जग्गा लिजमा लगाउने मात्र होइन, म्यादसमेत थप गरेर अनियमितता भएको विषयमा संगठनकै जाहेरीका आधारमा सिआइबीले गत वर्ष छानबिन थालेको थियो। यसमा २० जनालाई पक्राउ गरेर अनुसन्धान गर्ने अदालतले समेत अनुमति दिएकोमा सरकार फेरिएसँगै मुद्दा नचलाउने गरी प्रक्रिया आदि बढाइएको थियो। सरकारकै दबाबका कारण अहिले अनुसन्धान फेरिएको प्रहरी स्रोत बताउँछ। सोही विषयमा आयोगले छानबिन थालेको हो।

बुधबार मात्र आयोगले प्रदेश सभा सदस्य रेखा शर्मांलाई मुद्दा नचलाउने निर्णयउपर छानबिन सुरु गर्दै सात दिनभित्र अनुसन्धान प्रतिवेदन बुझाउन जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालयलाई पत्राचार गरेको थियो।

शर्मांले दाइकी एक बालिकालाई घरेलु कामदारका रूपमा राखेर अमानवीय व्यवहार गरेको काठमाडौँ महानगरपालिकाको छानबिनमा खुलेको थियो। महानगरपालिकाले नै प्रहरीमा जाहेरी दिएकोमा त्यससम्बन्धी मुद्दासमेत नचलाउने गरी प्रक्रिया आदि बढिसकेको छ।

सञ्चारमाध्यमलगायत विभिन्न क्षेत्रबाट यी विषयमा प्रश्न उठेपछि आफूहरूले अनुसन्धान थालेको आयोगका प्रवक्ता डा. पोखरेल बताउँछन्।

>> पृष्ठ २ मा क्रमशः

(प्रकाशित मिति : २०८१/११/०३)

नाम: यन्म वैष्णव सम्पर्क गर्ने बाबु सन्तान प्रकाशिन को मिलेले ३२ (तीनवटा) दिनभित्र कैदलाई पुकार्नु जान्ने बाँकी रहेको सम्पूर्ण साथै, व्याज, हाजाना व्याज तब अन्य देखिन्छ चुका भुक्तान गर्ने वैकोको रकम परावर्तन फर्काउने गरी गराउनुका लागि सम्वन्धित क्षणी, धितो जमानतकाग सहितका अन्य जमानतकाग उपर सम्वन्धितलेसै यन्म सुचनादा जानकारी गराईन्छ। सो म्यार निय वस्योता रहेको सम्पूर्ण रकम चुका भुक्तान गररमा क्षणी उपर धितो जमानतकालाई वैकालाई संविधिको तपसिल वर्गीकृतको अखिले लिताम विक्री गर्ने, सो हुन नसकेका वैक आकले धितोको सम्पत्ति रर वैकङ्क सम्वन्धितको रममा सकार गनं वा अन्य व्यक्क्या गर्ने वैकोको आफ्नो तन अजुको अखिले गनेरिन्छ। कथमकदाचित सो धितोवाट अखिले उपर हुन नसके वा आकिक रकम अरु उपर हुन नसके वा अरु कर्जा बाँकी रहेका रकम क्षणी, धितो जमानत दिने उपर अन्य जमानतकाग व्यक्तित तन निजको हकको अन्य चल अचल सम्वन्धित सेमेतवाट वैक तन वितीयो सम्वन्धको गनेर, २०३२ तन अन्य प्रचलित कानून बमोजिम लिताम विक्री गर्ने वा अन्य कुनै व्यक्क्या गर्ने वैकोको तन रकम अखिले उपर गरिरनुका साथै कर्जा अखिलेको लागि चल अखिले व्याधिधकरण उपर अन्य श्रमम व्याधिक निशकामा दाखी उठ्ने गरिने तन क्षणी, धितो जमानत दिने उपर अन्य जमानतकालाईलाई संनिक्त कर्जा सुचना केको कालो सुचना समावेस तन प्रक्याश अखिले वडाइने व्यक्ती समेत क्षणी, धितो जमानत दिने उपर अन्य जमानतकालाईलाई लाभात सम्वन्धितलेसै यन्म सुचनादात जानकारी गराईन्छ।

तपसिल		तपसिल	
१	<p>झपी कम्पनीको नाम र ठेगानाको विवरण</p> <p>कम्पनी ऐन २०६३ बमोजिम नेपाल सरकार, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा मिति २०६४/०४/२४ मा दर्ता नं. ४८०८०/०६४/६१ अन्तर्गत दर्ता भएको कल्ले हेनोभी प्रा. लि.।</p> <p>ठेगाना: रुपन्देही जिल्ला बृटबल न.पा वडा नं. ११ कालिका नगर, रुपन्देही।</p>	६	<p>झपी कम्पनीको विवरण</p> <p>कम्पनी ऐन २०६३ बमोजिम नेपाल सरकार, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, कम्पनी र जिल्हामा कार्यालयमा मिति २०७३-०७-१३ मा दर्ता नं. २०६६१८/०७३/०७३ अन्तर्गत दर्ता भएको अर्का मोटर प्रा.लि.।</p> <p>ठेगाना: चितवन जिल्ला भरतपुर म.न.पा. वडा नं.०२, चितवन।</p>

 NABIL
 प्रधान कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाडौं

BANK®
ठमाडौँ फोन नं. ०१-४९७८७१

◀ पृष्ठ १ बाट क्रमशः

काँग्रेसमा डा. शेखर कोइराला र गगन थापाले सभापतित्वको उम्मेदवारी दिने बाढासङ्केका छन् । तर, देउवा समूहबाट सभापतित्वको उम्मेदवार टुंगो लागेको छैन । त्यसोमा संस्थापनपक्षीय नेतारहले बुढानीलकण्ठस्थित सभापति देउवानिवासमा पुगेर छलफल गरेका हुन् । र, रिटोलाईको अग्रसरतामा भएको भेला अर्थपूर्ण छ । देउवाले आगामी महाधिरोषेनमा आफू उम्मेदवार नबन्ने दोहोऱ्याउँदै सल्लाहमा समूहबाट उत्तराधिकारी ल्याउने आशवासन दिएका छन् ।

જવાફમા દેવગણે છલફલ ગોરે અંધ બદને
 બનાવ્યા છે. '૧૫૦' માહાધેશનામા મ ય્મદેવાર
 બનેછે. ૦૮૪ કો નિર્વાનગમા પરિણામ ત્ત્વડેડુ છ.
 અનામુનાપરિણામ માહાધેશને ગને આવાજ પંનિ પાર્તીધ્ર
 ઉત્તરહેકો છ. મૈલે અહિલેસમ્મ કસેલાઈ પંનિ અગાઈ
 બદ્દૂ બનેકો છે. કસરી જાને બને વિષયમા સલ્લાહ
 'દૈ' ગૌ. સૈવે વિષયમા છલફલ ગોરે અંધ બદૌ. મ
 સમ્મુકો હિતકા લાગિ તયાર છુ' દેવગકો બનાઈ ડ્હટ
 'દૈ' નિધિલે બને.

महतका अनुसार विशेष रूपमा आगामी महाधिवेशनमा संस्थापन समूह एकै राखेर अघि बढ्नुपर्ने विषयमा छलफल भएको छ । केही विषय लिएर सभापतिलाई भेट्ने गएका हुँ । पार्टीका आन्तरिक विषयमा छलफल भएको छ । लामो समयदेखि साथमा रहेका र सभापतिमा

जातानु भाूमिका छलहेहक एक ठांम रहका जांनका परांपर्यायें अबको महाधिवेशवसाना पांनो समुहलाई एक ठो परेपर निर्णयमा पुनुपरने विषय राख्यौं, डा. महतले भने, 'हामीले समय अपराधिले एकैठांन आरक्षक घरे घोरणा गर्ने र विषयसमा उहाँको साथ र समर्थन आवश्यक रहेन बतायौं । उहाँले आफ्नो सद्भावमा हने बताउनुभयो ।'

बुढानीलकण्ठको छलफलमा उपसभापति पूर्णबहादुर खड्का, पूर्वउपसभापतिहृदय विलेनले निध, गोपालमान श्रेष्ठ र विजयकुमार गच्छदार, पूर्वमहामन्त्रीहृदय शशांक कोइराला र प्रकाशमान सिंह, कृष्णप्रसाद सिटौला,

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

विषयको दफा ७ मा रहेको प्रहरीको पुरालाइन गृह मन्त्रालयले गर्ने प्रावधानमा उनीहरूको पुराण आफैं छ । 'पुरालाइन कोषको प्रहरी अप्रेशनसम्बन्धी विषय हो', क्लफाइन सहभागी ती पुर्वजाओली भन्छन्, 'यो त कहिले कति सम्भावना प्रहरी खडाउने भन्दाको विषय हो, यसको अधिकारसमेत गुहलाइँ हुने हो भनेर प्रहरी मन्त्रालयले एउटा शाखाबारेर बुझ्नु भन्ने हाम्रो भनाइ हो ।' हालको प्रहरी एनीमा प्रहरी पुरालाइन नेपाल सरकारले गर्ने उल्लेख छ । 'सिंहिलयन सुमिप्रेसी' को बालाइन ब्याख्या गरेर प्रहरीमाथि नीतिगत हस्तक्षेप बढाउन खोजिएको उनीहरूको आशंका छ ।

उनीहरूको दोस्रो चासो प्रहरीको कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीको भूमिकासम्बन्धी थियो । जिल्ला प्रहरी प्रमुखका रूपमा काम गर्ने प्रहरीको कार्यसम्पादनबापत २० अंक दिने अधिकार प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई छ । एउटा संस्थाको कर्मचारीको मूल्यांकन अर्को संस्थाबाट गराउँदा चेन अफ कमान्डमा समस्या हुनेमा पूर्वप्रहरी

◀ पृष्ठ १ बाट क्रमशः

सरकारले न...

॥ पृष्ठ १ बाट क्रमशः

प्रभावितले प्रधानमन्त्रीलाई नै भेरेर मुआब्जा
या जग्गा फुकुवाको माग राख्दा पनि प्रगति हुन
सकेको छैन ।

रेलवे प्रभावित तथा मुआब्जा निर्धारण समन्वय
समिति कोशीका संयोजक लक्ष्मीप्रसाद मैनालीका
अनुसार काँकडभित्रा-इस्नखा रेलमार्गको लिंक
माथिस्थित करिब ७६० विघा नीजी जग्गा रेलमार्गमा
पर्थे । तर, तीन जिल्लामा करिब दुई हजार दुई सय
विघा नीजी जग्गा सरकारले रोक्दा गरेर राखेको छ ।

हालका प्रधानमन्त्री ओलीलाई पनि पटक-पटक भेरेर सम्झाउँछौ । यसकाथि देउवा र प्रणउडलाई भेरेर । आशयसम र्दैन कि कसले छाड्दैन । तै, हाम्रो पीडा कसैले बुझैन,' रेलवे प्रभावित तथा मुआब्जा निर्धारण समन्वय समिति कोशिका महासचिव रिज्जित प्रसाईले भने, 'तै कि त हामीलाई मुआब्जा दिनुपर्छ कि जग्गा रोक्का फुकुवा गर्नुपर्छ ।'

कसै धुर जग्गा रेलमार्गमा पर्नेको पनि पूरै एउटै किताको प्लट रोकिएको प्रसाईले बताए । परजग्गा रोक्का हुँदा आर्थिक कारोबार पनि ठप्प छ । 'बिरामी परिहालदा पनि उपचार गर्न सक्ने अवस्था छैन । परजग्गा बेचाखन गरेर वा थले राखेर पैसा चलाउने भन्ने अवस्था छैन । उनले भने, 'सम्पत्ति रोक्का हुँदा छोराछोरी पढाउन सक्ने अवस्था पनि छैन ।'

श्रोतका अनुसार भेट्या नेताहरूले आफ्नो समूहबाट नेतृत्वका रूपमा आमाई सार्दा समूहमा 'कन्स्युजन' देखिएको भन्ने समूहलाई एकतावादी राने गरी भूमिका खेलिदिने देवांसँग आग्रह गरेका थिए । देवाले यसबारे आफू सकारात्मक रहेको जवाफ दिएको नेताहरूको दाबी छ । सभापति देवाले महाधिवेशनका लागि आ-आफ्नो तयारीमा लाग्न नेताहरूलाई सुझाएका थिए । 'प्रतिस्पर्धामा कहाँ रहने भन्नेमा तपाईंहरूको भाषानाका आधारमा आफ्नो तर्काले लागुमोल्ने', देवाको भनाइ उद्गत गरे महलेले गरी पत्रकारको भने, 'महाधिवेशनको समय बाँकी छ । तपाईंहरूले पुनर्जाएको सल्लाह-सुझावलाई सकारात्मक रूपमा लिएको छु । तपाईंहरूले भने निर्णयमा यो सदाभाव रहन्छ ।'

एक पूर्वपदाधिकारीले दसौँ महाधिवेशनदेखि नै देउवालाई सहयोग गर्दै आएका नेताहरू भेदका लागि मतको बताए। भेटका क्रममा देउवा समूहबाट आगामी नेतृत्वको टुंगो लगाएर जानुनैदिन्छ समूहको नेताहरूको व्यवस्थाबन्धाको सुनिश्चिताताभ्यामको विषय आइला साक्षात् थियो । 'हामी विशेषगरी १०औँ वडा र ४औँ महाधिवशना उहाँलाई सहयोग गर्नेछ' उहाँले सम्झनु छैनजुनथियो भनेर आप्ठामा सल्लाग गरेर भेदका लागि गाएका थियौं । देउवा पूर्वउपाअसापरितर्क्ष वर्तमान उपाअसापरिसहित पूर्वभावनानेत्रीहरू केन्द्रीय सदस्यहरु थियौं ; ती नेपालले उनि अनका असुर देउवाल आफूले पाटीमा गल्ते सदस्य दिने सम्भावनाका कारण समूहको भावना नराएको बताएका थिए ।

साथै, आगामी महाधिवेशनमा विगतमा आफूलाई सहयोग गरेका समर्थक्येवाटै उत्तराधिकारी चयन गर्ने बताएका थिए । मैले सम्भाषित भएर गुटको भेला बोलाउँदा पाटीमा गलत सन्देश जाने भएकाले बोलाएको थिइनँ । अब म सम्भाषित भनौं होइन । तपाईंहरूलाई यतिकै छाड्ने अवस्थामा म छैन । १०८२ मा महाधिवेशन हुने सम्भावना छैन । एक वर्ष थप्ने प्रचलन छ, देउवाको भनाइ थियो, 'म ०८२ मा प्रधानमन्त्री बनेपछि महाधिवेशन हुन्छ । त्यसका लागि समय छ । साथीहरूलाई अरू गुटमा तानिएको भन्ने हल्ला छ । तपाईंहरू यही मुद्दामा रहनुहोस्, यताउता जान हतार नानुहोस् । मैले तपाईंहरूको सल्लाह पत्र एकजनालाई उत्तराधिकारी चयन गर्ने हो । तपाईंहरू लड्नुहोला, मेरो सहयोग रह-छ, ढुक्क हुनुस् ।'

सहोदारी समन्य चक्र, साउथ, इल्लोहासिल्लागावेल
पुर् पतिरतन चरु संस्थापनाद्वारा समुहमा सक्रिय
भएको चर्चा चल्यो गरेको छ। उनीहरू इतर समूहको
नेतृत्व गरिरहेका शेखर कोइरालामा प्रमुख अतिथि
बनिको कार्यक्रम र एकसाथ विभिन्न जिल्लामा पुगेर
नेता-कार्यकर्तासँग भेटघाट र अन्तर्क्रिया गरिरहेका
छन्। यसले काँग्रेसमा तरंग-प्यालेको छ। पहिल्लो
समन्य-नीहरू साथै काँग्रेस-एफाले सतासौं महिारणपछि
महामन्त्री गगन थापा पनि सभापति देवानिकत
हेरेको चर्चा हुने गरेको छ। तर, महामन्त्री थापा भने
बुद्धिजीवीहरू देउरामा प्रहारी पनि थिएन।

अधिकारीको चिन्ता छ । अपराधको अनुसन्धानमा पनि सिडिओले प्रहरीलाई निर्देशन दिन सक्ने प्रावधान पनि सच्याउन माग गरिएको छ ।

जोहरूको अर्को महत्त्वपूर्ण चासो प्रहरीका अधिकार सरसाउ प्रहरीलाई दिन खोजिएको छ । सरसाउ प्रहरीलाई सूत्र पत्रिकासँगको अधिकारदेखि अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलसम्म खटाउन सकिने प्रावधानले भोलिका दिनमा काष्ठीक्षेत्रको विवाह आउन सक्ने जोहरूको भनाइ थियो । सरसाउमा तौ भएको सरसाउ प्रहरीको विधेयकमा केही गम्भीर किसिमका अपराधको अनुसन्धानमा सरसाउ प्रहरीले सघाउन सक्ने तथा सामान्यलाई अपराध हेर्न सक्ने प्रावधान छ । अपराध अनुसन्धानमा दुईवटा साठोकाको अधिकार क्षेत्र प्रगत प्राप्त आग्रह गरेको छ ।

प्रधानमन्त्री ओलीले विधेयकमा रहेका कमी-कमजोरी सुधारिने आश्वासन दिएका छन्। छलफलमा पूर्वप्रति माओवादीबलक हने मोतीलाल बोहरा, अच्युतकुमार खेल, ओर्माविक्रम राणा, रमेश चन्द ठकुरी, कुशरासिंह राना, उपेन्द्रकान्त उनील र धीरजप्रताप सिंह थिए।

यसअघि उनीहरूले गए मंगलबार गृहमन्त्री रमेश खड्कालाई संकेत भेटेर विधेयकबाट मुठ सच्याउन आग्रह गरेका थिए। अहिलेको विधेयकका प्राधानलले प्रहरी सभालाई कमजोर बनाउने र कालान्तरमा शान्ति सुसुधारि त्यसको असर देखिने भन्ने अवकाशप्राप्त प्रहरी अधिकारीले सच्याउनका लागि दबाव दिँदै आएका छन्। बहालवाला प्रहरी अधिकारीले पनि विधेयकका प्राधानलमा असन्तुष्टि जनाएका छन्। यसमा प्रहरी नेतृत्वको भूमिका कमजोर भएको विषय उल्लेख छ।

भियोजनको काम सरकारी वकिलको हो,' उनी नम्रिन गर्ने दायित्व मान्न अधिकार आयोगको हुन्छ । पनि प्रश्न उठेपछि हामीले अनुसन्धान थालेका छौं । रकारलाई लेखेर पठाउँछौं ।'

मा उम्फुति दिँदै आएको छ । बाँसबारी छालाजुता लीलवल्लभ अधिकारीको मानव तस्करीसम्बन्धी मुद्दा सम्बन्धी मुद्दामा उम्फुति दिइएको थियो । यस्ता विषयमा मा छानिबिन थालेको हो ।

● **मुआब्जा बाँटून २५ अर्ब लाने**

एन विभागाक प्रवक्ता कमलकुमार शाहका अनुसार भाषा, गण्डक र सुनसरीमा मुआब्जाका लागि करीब २२ देखि २५ अर्ब लाने देखिन्छ। मुआब्जा वितरणका लागि दुई महिना मात्र रहेको र बाँकीको प्रोत सुनिश्चित नभएकाले वितरणको काम अगाडि बढाउन नसकिएको नै बताए।

‘‘ई अवले कसलाई मुआब्जा दिने, कसलाई नदिने भन्नु समस्या निम्त्याउँछ,’’ उनले भने। रेलमार्गले नभोग्ने ठाउँमा फुकावका विषयमा भने सरकारले नै निर्णय गर्नुपर्ने बताए।

निकै पुरापात्र तथा यातायातमन्त्री वेवेन्द्र दाहालेले 'होई रेलमार्गको समस्या समाधान गर्न आशासनीय छ'। हामी समयअघि गुह्रौलाला फर्पा अछाका बेला उनले यातामन्त्री ओलीले नै चासो दिनेको विषय भएकाेले हो मुआज्जाको प्रश्नमा अघि बढ्ने ताला । 'अब हामी अन्तिम अवस्थामा पुगेका छौं। अब किन त उहाँहरूको माग फिर्ता गुनपुन्य, किन त हामी सीधै बढाउनुपर्छ'। प्रमो मन्त्रालयसँग बढेर भए त हामी सीधै मुआज्जा दिन नथर्छौं । चातुर् आर्थिक वर्षमा बढेर विनियोजन छैन । बढेर नभएपछि हामीले अर्को मन्त्रालयसँग बढ्नुपर्छ । यस्तै मन्त्रालयलाई हामीले कुराकानी गरेका छौं । पत्राचारको छ । अर्को मन्त्रालय सकारात्मक छ । यो नेपालको प्रमो प्रोजेक्ट हो । यो क्षिपण एपिसको लिक्लाई जोड्ने यो-पत्रचार लेख्माग्न हो । जसरी पत्र हामीले को पत्र छ । हामी पछि हर्दैनौं । प्रधानमन्त्री पनि यसमा भर्ति हुनुहुन्छ । मुआज्जा जसरी पनि दिन्छौं ।'

उपेक्षामा अभिलेखालय

बजेट, जनशक्ति र ठाउँ अभावमा राष्ट्रिय अभिलेखालयका महत्त्वपूर्ण अभिलेख पोकापन्तरामा थन्किएका छन्

तस्बिर : राष्ट्रिय अभिलेखालय

अभिलेख

● शान्ति तामाङ

दक्ष जनशक्तिको अभाव छ। बजेट पनि थोरै छ। बजेट पर्याप्त नहुँदा खण्ड-खण्डमा काम गर्नुपरेको छ। राज्यको इतिहास राख्ने काम गर्ने अभिलेखालयलाई समृद्ध बनाउन यी कुरामा राज्यको ध्यान पुगे हुन्थ्यो।

- **कुमार श्रेष्ठ**, निमित्त महानिर्देशक, राष्ट्रिय अभिलेखालय

जर्मन अभिलेखालयको क्याटलग हामी घरमै बसेर हेर्न सक्छौं। त्यस्तैगरी, हाम्रो अभिलेखालयको क्याटलग पनि घरमै बसेर अनलाइनबाट हेर्न सकिने्योस्। अभिलेखको संकेत नम्बर हेरेर आफ्नो विषयका अध्ययन सामग्री सजिलै भेट्न सकिने्योस्।'

- **मोहन मैनाली**, लेखक

‘जसका हातमा अभिलेख छन्, उनीहरूसँग पढ्ने क्षमता छैन। जोसँग पढ्ने क्षमता छ, उनीहरूको पहुँचमा ती अभिलेख छैनन्,’ गत पुस २७ गते एक कार्यक्रममा इतिहासकार महेशराज पन्तले भनेका वाक्य हुन् यी। उनले पृथ्वीनारायण शाहका पालामा लेखिएका थुप्रै चिठीपत्र र दस्तावेज राष्ट्रिय अभिलेखालयमा सुरक्षित त छन्, तर पढिएका छैनन् भने।

के इतिहासकार पन्तले भनेजस्तै अभिलेखालयमा भएका पुराना दस्तावेजका अध्ययन, अनुसन्धान हुन बाँकी नै हुन् ? शाहको पालाका तीन सय वर्ष पुराना दस्तावेजसमेत किन अध्ययन भएन होला ? अभिलेखालयको हालचाल कस्तो छ ? कुतूहल जाग्यो। एउटै भवनको माथिल्लो तलामा रहेको संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्ययन मन्त्रालयअन्तर्गत पुरातत्व विभागमा दसौँपटक पुग्दा अभिलेखालयलाई किन फर्केर पनि हेर्नै भने लाग्यो। त्यसैले इतिहासकारको चिन्ता सुनेको केही दिनपछि राष्ट्रिय अभिलेखालय पुगे।

बुधबार तीन बजेतिर पुग्दा कार्यालयमा अभिलेखहरू हेर्न आउने अभिलेखाशास्त्री, अभिलेख अनुसन्धानकर्ता वा इतिहासका अध्येता कोही पनि थिएनन्। अभिलेखालय सुनसानजस्तै थियो। जिज्ञासासहित अभिलेखालय पुगेकी मलाई अनुसन्धान अधिकृत मनिता न्यौपानेले सबैभन्दा पहिले अभिलेख प्रदर्शनी कक्षको अवलोकन गराइन्। अवलोकन कक्षको प्रवेशद्वारसँगै पुराना क्यामेरा राखिएका छन्। ती क्यामेरा, जसले अभिलेख संरक्षणमा सहयोग पुर्‍याएका छन्। त्यसपछि उनले त्यहाँ रहेका अरू लिपि, ग्रन्थ, शिलापत्र, ताम्रपत्रबारे एक-एक गर्दै बेल्तिविस्तार लगाइन्।

अभिलेखालयमा भएको दुर्लभ हस्तलिखित ग्रन्थमध्ये ताडपत्रमा लेखिएका पाण्डुलिपि हुन्। जसमध्ये दशभूमिश्वरसूत्र हो। यो पाँचौँ शताब्दीको भएको उनले बताइन्। त्यसैगरी, आठौँ शताब्दीका लिच्छवि लिपि ताडपत्रमा लेखिएको संस्कृत बौद्धग्रन्थ सद्धर्मपुण्डरिकसूत्र, आठौँ शताब्दीकै बौद्धधर्मको पाली भाषामा लिखित विनय-पिटक छन्। सन् ८१० मा लेखिएको स्कन्दपुराणको अम्बिका खण्ड पनि अभिलेखालयमा देख्न सकिन्छ। उनका अनुसार यसले हाम्रो संस्कृत संस्कारबारे बोल्छ। ‘हामी यहाँ कहिलेदेखि थियौँ ? हाम्रो देश कहिलेदेखि थियो भनेजस्ता कुरा जोडिन्छ। यो १२ सय वर्ष पुरानो लिखित संहिता हो,’ उनले भनिन्।

त्यहाँ थियो, राजेन्द्रवीर विक्रम शाहको पञ्जा छाप। शाहले वि.सं.१९०३ वैशाख ३ गते चौतारीय भीमविक्रम शाहलाई पञ्जा छाप दिएका थिए, पञ्जा छाप त्यतिवेला प्रमाणित गर्ने तरिका माध्यम थियो। ‘यसले कानुनहरू कानुनी ढाँचामा कसरी विस्तार भए भन्ने देखिँदै आउँछ,’

उनले भनिन्। २००७ सालको दिल्ली सम्झौतापछि गठित मोहनशमशेर राणा नेतृत्वको राणा-काँग्रेस संयुक्त सरकारमा भएका मन्त्रीहरूको सूची पनि संकलित छन्। १० सदस्यीय मन्त्रिमण्डलमा कसैले कुन मन्त्रालय पाए, यसबारे उल्लेख छ।

संकलित हस्तलिखित ग्रन्थमध्ये नारदसंहिता पनि प्रदर्शनी कक्षमा देख्न सकिन्छ। नारदसंहिता अर्थात् एसियाकै पुरानो वैधानिक कानुन, जसलाई (मानवधर्म न्यायशास्त्र)न्यायविकासिनी पनि भनिन्छ। यसलाई जयस्थिति मल्लले जारी गरेको सबैभन्दा पुरानो लिखित कानुनी संहिता मानिएको छ। यो ताडपत्रमा लेखिएको छ। मल्लद्वारा जारी यो ग्रन्थ सबैभन्दा पुरानो लिखित कानुनी संहिता मानिएको छ।

त्यही लहरमा लालमोहर, स्यामोहर (सरकारी डकुमेन्ट), ताम्रपत्र, खड्गमिसान (एकछापे, दुईछापे) ऐतिहासिक कागजात, सरकारद्वारा विभिन्न समयमा जारी गरिएका आदेश, सन्धि-सम्झौता, ऐतिहासिक पत्र छन्। विभिन्न समयमा सम्पन्न भएका निर्वाचनका मतदाता नामावली, शिलालेखका नक्कल प्रति, गोरखापत्र र द राजिङ नेपाल पत्रिकाको स्थापना कालदेखिका अंकहरू पनि यहाँ देख्न सकिन्छ। दुई वर्षअघि मात्र बनाइएको प्रदर्शनी स्थलसम्म सबै अनुसन्धानकर्मीको पहुँच हुन्छ।

प्रदर्शनी कक्षको अवलोकन गर्दा नै अभिलेखालय के हो ? बुझ्नका लागि धेरै आधार भेटिन्छन्। पत्रकार तथा लेखक मोहन मैनाली ‘मुकाम रणमैदान : नेपाल अंग्रेज युद्धको बखान’ पुस्तक लेखनका क्रममा धेरैपटक अभिलेखालय पुगेको बताउँछन्। अभिलेखालयमा भएका धेरै मूल ग्रन्थले उनको पुस्तकलाई थप बलियो बनाउन सघाएको थियो। पुस्तक लेखनको क्रममा उनले अभिलेखालयले तोकेको राजस्व रकम बुझाएर केही इलेक्ट्रोनिक र फिन्टेड कपी घरमै लगेर समेत अध्ययन गरेका थिए।

अनुसन्ध्याता भगीराज इङनामलाई पनि लिम्बुवानको ऐतिहासिक दस्तावेज संग्रह संवत् १७१९-२०२० पुस्तक लेखन क्रममा अभिलेखालयको मूल ग्रन्थबाट धेरै सहयोग प्राप्त भएको थियो। उनको यो पुस्तकले २०७७ को मदन पुरस्कारसमेत पाएको थियो। अभिलेखालयमा जर्मन, अमेरिका, बेलायत, चीन, फिनल्यान्ड, जापान, कोरिया, अस्ट्रिया, भारतबाट समेत अनुसन्धानकर्ता आउँछन्।

पोकाहरूमा अलपत्र ऐतिहासिक अभिलेख अभिलेखालयबारे थप जान्न फेरि बिहीबार मध्य दिनमा पुगेँ। मध्य दिनमै पुग्दा पनि अभिलेखालयमा भएको पुस्तकालय खाली थियो। जहाँ इतिहास, संस्कृति, नेपाली, अंग्रेजी, हिन्दी र संस्कृत विषयका करिब २० हजार पुस्तक उपलब्ध छन्। ती पुस्तकलाई करिब एक महिनादेखि कसैले हात लगाएका थिएनन्। पुस्तकालय

अवलोकन गर्नेले भर्नुपर्ने रेकर्ड फाइलले त्यो प्रस्ट देखाएको थियो। प्रदर्शनी कक्षको अवलोकनले हौसिएको म पुस्तकालयमा अनुसन्धानकर्ताको शून्य उपस्थिति देखेर खिन्न महसुस भयो। भण्डारण कक्ष देखाउँदै अनुसन्धान अधिकृत न्यौपानेले भण्डारण कक्षका रातो, सेतो पोका देखाइन्, जहाँ ऐतिहासिक अभिलेख थिए।

पोका हेर्दै गर्दा फुड्ग भएँ, किनभने ५५ वर्षदेखि हाम्रा इतिहास पोकामा ‘कैद’ थिए। तर, न्यौपानेले भने बजेट, जनशक्ति, ठाउँ अभावको कारण यसरी राखिएको बताइन्। ‘एउटा पोकामा दशवटा किताब छ। दशवटा किताबलाई छुट्टाछुट्टै राख्दा धेरै ठाउँ खान्छ। त्यसैले कोच्याएर राख्दा ठिकै भएको छ। यो फैलाएर राख्ने हो भने यहाँबाट पुरातत्व विभाग हट्न पर्‍यो,’ उनले भनिन्, ‘अहिलेलाई यी पोकालाई बाकसमा राख्ने कामचाहिँ सुरु भइरहेको छ।’ उनले अभिलेखालय चुपचाप भने नबसेको बताइन् ‘कहिले ठोक्ठाक पाछौँ। कहिले सिसी क्यामेरा बनाउँछौँ। कहिले एसी मिलाउँछौँ। यस्तै काम भइरहेकै छ,’ उनले थप प्रस्ट पारिन्।

तापक्रम आर्द्रता मिलाएर दस्तावेज राखिएको लामो कोठामा कपुरको सुगन्ध नाकले चाल पाइसकेको

इतिहास, संस्कृति, धार्मिक अनुष्ठान, वास्तु, ज्योतिष, दर्शन शास्त्र, चिकित्सालगायत ११औँ शताब्दीदेखिका करिब २० हजार तिब्बती पाण्डुलिपि र काठेछापासमेत अभिलेखालयमा छन्। यी ग्रन्थबाहेक नेपाल र भोटोबच आदानप्रदान गरिएका चिठीपत्र, सन्धि लगायत दस्तावेज छन्। १५औँ शताब्दीमा तिब्बतबाट थिमखाङ लोत्थावाले नेपालमा बसेका पण्डित वनरत्नलाई संस्कृत भाषा भुजिमोल र भोट लिपिमा एकसाथ लेखिएका काथाङ साङ्लिङमा डिङ्पो नामक ग्रन्थसहित दुई सयभन्दा धेरै तिब्बती ग्रन्थ पनि अभिलेखालयमा छन्।

अभाव र उपेक्षा

महत्त्वपूर्ण अभिलेखको संकलन, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने निकाय अभिलेखालय भने उपेक्षामा छ। इतिहासकार पन्तको भनाइ यहाँ भएका गतिविधिले पनि पुष्टि गर्छ। बजेट र जनशक्ति अभाव व्यहोरिरहेको अभिलेखालयमा ३० जनाको दरबन्दी भए पनि हाल २४ जना मात्र छन्। अभिलेखालयकै अनुसार अभिलेखालयलाई बजेट पनि अत्यन्तै न्यून छ। यही स्रोतअधनले अभिलेखालय सुधार्न सानातिना केही प्रयास भएको छ। तर, प्राविधिको यो युगमा डिजिटल रेकर्ड राख्नेलगायत ठुला काम हुन सकेका छैनन्।

लेखक मैनालीका अनुसार पहिला अभिलेखालयका कर्मचारीले काम गर्ने ठाउँ र पोकामा खाँदिएका अभिलेख राख्ने ठाउँमै पढ्नुपर्थ्यो। अहिले बाहिर उज्यालो र ठुलो ठाउँको व्यवस्था छ। ‘अभिलेखालयले पनि अनलाइन क्याटलग त राखेको छ। तर, त्यसमा

पुराना कागजपत्र, चिठीपत्र छैनन्। किताबको क्याटलग मात्र राखेको छ। सबैको दस्तावेजको अनलाइन भएको भए घरमै बसेर छान्न हुन्थ्यो। त्योचाहिँ हुन सकेको छैन,’ उनले भने।

सात वर्षअघिदेखि अभिलेखालय धाउन थालेका अनुसन्ध्याता इङनाम पनि पहिलेकोभन्दा अभिलेखालयको सेवा राम्रो हुँदै गए पनि केही समस्या भने रहेको बताउँछन्। उनका अनुसार परराष्ट्र मन्त्रालयले अभिलेखालयलाई हस्तान्तरण गरेका केही कागजपत्र हेर्नका लागि धेरै भन्फटिलो प्रक्रिया छ। ‘अभिलेखालयले विषयसूची बनाएको छ। तर, कागजपत्र अभिलेखालयलाई औपचारिक हस्तान्तरण गरेको छैन। त्यसैले ती कागजपत्र अध्ययनका लागि अभिलेखालयलाई निवेदन लेख्ने, सिफारिस लिने, फेरि परराष्ट्रमा निवेदन दिने, टिप्पणी उठाउने गरेर त्यो कागजपत्र हेर्न नै करिब २० दिन लाग्छ। भन्फटिलो छ,’ उनले भने।

अभिलेखालयकी पूर्वमहानिर्देशक सौभाग्य प्रधानांग अभिलेखालय देशको सम्पूर्ण इतिहासलाई जोगाउने, संरक्षण, संवर्द्धन गर्ने र महत्त्वपूर्ण अभिलेखलाई

अभिलेखालयमा पाँचौँ शताब्दीदेखिका करिब ५० हजार अभिलेखका मूल प्रति सुरक्षित छन्। तीमध्ये करिब ३५ हजार पाण्डुलिपि परम्परागत कागज, ताडपत्र, भोजपत्र, सुनचाँदीका मसीले लेखिएका दस्तावेज छन्। संग्रहित ग्रन्थहरू संस्कृत, नेपाल भाषा, तिब्बती, मैथिली, हिन्दी, अवधि र नेपाली भाषामा लेखिएका छन्। तर, जनशक्ति, बजेट र पूर्वाधार अभावमा अभिलेख अव्यवस्थित छन्।

जनतासम्म पुर्‍याउने महत्त्वपूर्ण संस्था भन्दै यसको गरिमा बढाउन जनचेतनाको थप आवश्यक भएको बताउँछिन्। ‘पाँचौँ शताब्दीदेखि पछिल्लो संविधान, संसद्का विभिन्न समयमा हुने निर्णयका अभिलेख अभिलेखालयमा छन्। मूर्त र अमूर्त संस्कृतिलाई प्रमाणित गर्ने महत्त्वपूर्ण आधार अभिलेखालयमा छन्,’ प्रधानांगले भनिन्, ‘अभिलेखालयले मूल कपी राखेको छ। मूल कपी नभएकाहरूका प्रतिलिपि पनि छन्। हस्तलिखित अभिलेखका माइक्रोफिल्म बनाएर राखिएको छ। डिजिटाइजेसनका काम पनि सुरु भएको छ। अब प्रदेशसँग पनि समन्वय गरेर काम गर्ने हो भने थप दस्तावेज प्राप्त हुन सक्छन्।’

उनले अभिलेखालय निमित्तको भरमा चलेको छ। निमित्त प्रमुखलाई महत्त्वपूर्ण निर्णय गर्ने अधिकार हुँदैन। हाल अभिलेखालयका निमित्त महानिर्देशक कुमार श्रेष्ठ छन्। उनी अभिलेखालयका प्रमुख फोटोग्राफर पनि हुन्। उनका अनुसार अहिले अभिलेखालयमा भएका दस्तावेजको विद्युतीय रेकर्ड राख्ने काम भइरहेको छ। बजेट, जनशक्ति र ठाउँअभाव मुख्य समस्या भएका छन्। ‘अहिले हामीले विद्युतीय रेकर्ड व्यवस्थान गरिरहेका छौँ। प्रयोगशाला विकसित गरिरहेका छौँ,’ श्रेष्ठले भने, ‘तर जनशक्तिको कमी त छ नै। दक्ष जनशक्तिको अभाव छ। विभागस्तरको कार्यालय भए पनि मुख्य कुरा बजेट हो। बजेट थोरै छ। बजेट पर्याप्त नहुँदा खण्ड-खण्डमा काम गर्नुपरेको छ। राज्यको इतिहास राख्ने काम गर्ने अभिलेखालयलाई समृद्ध बनाउन यी कुरामा ध्यान पुगे हुन्थ्यो।’ उनका अनुसार दक्ष जनशक्ति र वार्षिक करिब १० करोड बजेटको व्यवस्था हुने हो भने अभिलेखालयले अझै धेरै काम गर्न सक्छ।

ससारमा पहिलोपटक अभिलेखालयको संस्थागत विकास इसापूर्व पाँचौँ तथा चौथो शताब्दीतिर गिसबाट र आधुनिक कालमा इसापूर्व १३०२ बाट इटलीको बोर्लग भन्ने सहरबाट भएको मानिन्छ। ‘प्राचीन मठमार्ग, बौद्ध मठ, विहारले नै आधुनिक शिक्षण संस्थाको काम गर्दै आएकाले यस्ता मठमन्दिर विहारमा प्रशस्त मात्रामा हस्तलिखित ग्रन्थ संकलन हुने चलन थियो। विद्यानुरागी मल्ल र शाह राजाजहरूले संकलनको भण्डारमा वृद्धि गरे भने नेपालको भौगोलिक बनावटले यो ग्रन्थलाई सुरक्षा गरी दीर्घजीवी बनाए,’ ‘राष्ट्रिय अभिलेखालय एउटा छोटो चिनारी’ लेखमा तत्कालीन अभिलेखालय प्रमुख बलराम दास ङंगोलले उल्लेख गरेका छन्।

संकलन भएका पुस्तकहरूको विशेष व्यवस्थाका लागि गीर्वाणयुद्ध वीरविक्रम शाहले १८६९ सालमा पण्डित केदारनाथको नाममा लालमोहर जारी गरेका थिए। उनको काम पुस्तकको संरक्षण गर्ने, फिर्ताबाट बचाउने, पुस्तकको पूजा गर्ने, पूजाकोठामा बत्ती बाल्ने थियो। यसबापत उनले वार्षिक १२५ रुपैयाँ पाउँथे। यसपछि १९०४ मा जंगबहादुर रणाले पुस्तकहरू बसन्तपुर दरबारबाट थापाथली दरबारमा सार्न लगाएका थिए। १९१० सालमा दरबार हाइस्कूल नभैपछि थापाथलीको किताब त्यों राख्न थालियो। १९५७ मा पुस्तकहरू घण्टाघर वा वीर पुस्तकालयमा सारियो। २००९ सालमा पुरातत्व विभागको स्थापनापछि पुस्तकालयलाई यसै विभागअन्तर्गत राखियो। यसकै विस्तारित रूप हालको अभिलेखालय भएको ङंगोलले आफ्नो लेखमा उल्लेख गरेका छन्। अभिलेखालयको विधिवत् स्थापना भने वि.सं. २०२४ मा मात्र भयो। २०७५ जेठ २२ गतेअधिसम्म अभिलेखालय पुरातत्व विभागमाहत राखिएको थियो। ‘धेरै सरकारी कार्यालयले कागजपत्र पठाउँदैनन्। अभिलेखालय स्थापनाताका मात्र धेरै कागजपत्र आएको हो। हामीले वर्षको दुईपटक मन्त्रालयलाई पत्र पठाउँछौँ। तैपनि दस्तावेज आउन गाह्रो छ,’ महानिर्देशक श्रेष्ठले भने।

डिजिटल अभिलेखहरूको गुणस्तर, आधिकारिकता, सुरक्षित भण्डारण तथा व्यवस्थापन गर्ने गरी डिजिटल अभिलेख सेन्टर तथा तालिम केन्द्रको विकास गर्ने लक्ष्य राखेको उनले बताए। उनले यसो भनिरहँदा लेखक मैनाली पनि प्राविधिको यो युगमा धेरै बसेर अभिलेखालयमा भएका दस्तावेज हेर्न सक्ने बनाउनुपर्ने बताउँछन्। लेखक मैनाली भन्छन्, ‘जर्मन अभिलेखालयको क्याटलग हामीले घरमै बसेर हेर्न सक्छौँ। त्यस्तैगरी हाम्रो अभिलेखालयको क्याटलग पनि घरमै बसेर अनलाइनबाट हेर्न सकिने्योस्। अभिलेखको संकेत नम्बर हेरेर आफ्नो विषयका अध्ययन सामग्री सजिलै भेट्न सकिने्योस्।’

नेपाली आँखामा अमेरिकाको यातायात

अनुभूति

• डा. राधिका बुद्धथापा

यातायात, अहिलेको मानव सभ्यताले गरेको विकासको एउटा महत्त्वपूर्ण सूचक हो । संसारका सबैजसो देशहरूले आफ्नो क्षमताले भ्याएसम्म यस क्षेत्रमा लगानी गरेका छन् । धनी देश अमेरिकाको यातायात क्षेत्र कस्तो छ ? यातायात प्रणाली के कस्तो छ सो को प्रत्यक्ष अनुभव गर्ने अवसर मिल्यो ।

यहाँ मोटरमा चालक बस्ने हाम्रोभन्दा ठिक उल्टो तरिका रहेछ । यहाँ आएको कति दिनसम्म त सडकको उल्टोटर्फबाट गाडी चल्ने भएकाले यात्रा असजिलो महसुस हुने गर्दथ्यो । तर अचम्म, घर-घरमा चिठीपत्र खसाल्दै हिँड्ने हुलाक कार्यालयका सरकारी गाडी मात्र सडकको देब्रे अर्थात् हाम्रोतिरको जस्तो गुड्दारहेछन् । सडकमा चल्ने अधिकांश सवारीसाधन अटोमेटिक (स्वचालित) गिएर प्रणालीका हुँदा रहेछन् । जति नै अपरिचित बाटोमा जानुपर्ने भए पनि गाडी अथवा मोबाइलमा जडान गरेको जिपिएस यन्त्रले सजिलैसँग गन्तव्यमा पुर्‍याइहाल्दो रहेछ । यो सुविधा हाल नेपालमा पनि छ, तर ढिलो इन्टरनेटका कारण ठिक सूचना प्राप्त हुँदैनन् । यसमा भरपर्ने चालकलाई कतिपय अवस्थामा सास्ती खेप्नुपर्ने हुन्छ । अमेरिकाका बाटारहरू जता जाँदा पनि चारकुने समालजस्तै लाग्यो । सबै ठुला बाटारहरू उत्तर-दक्षिण वा पूर्व-पश्चिम भएर बग्दा रहेछन् । बाटो बागोटिगो प्रकाशका करिब-करिब छैनन् भन्दा पनि हुन्छ । अफ्नै रमाइलो त के लाग्यो भने सरकारले दिएको सवारीसाधनको नम्बरको सट्टा आफ्नो मोटरको नम्बर आफैँ छानेर हेर्न अक्षरको फरक पैसा तिरेर राख्न मिल्दो रहेछ । तर, त्यो अरू कसैले लिएर राखिसकेको हुनुभएन । प्रायः, आफ्नो सवारीसाधनको नम्बर आफैँ राख्न चाहने नेपालीहरूले आफ्ना गाडीमा नेपालका हिमालका नाम, तालतलैयाको नाम, ठाउँको नाम अर्थात् आफूले चाहेको नाम राखेको देखियो । जस्तै कसैले पहिले नै रोजिसकेको नभएको अवस्थामा यदि मैले मेरो सवारीसाधनको नम्बर जुम्ला राख्न चाहँ भने जुम्ला राख्न सक्छु ।

सडकका प्रत्येक गाडी रोक्नुपर्ने स्टपहरूमा कतैबाट मोटर नआएको भए तापनि कम्तीमा चार सेकेन्ड रोक्नेपर्दो रहेछ । बाटोमा सडकबत्ती नभएको ठाउँमा पनि मानिसहरूलाई देखेनबित्तिकै गाडी रोकेर पैदल हिँड्ने मानिसलाई पहिलो प्राथमिकता दिइंदोरहेछ । पहिला पैदलयात्री त्यसपछि साइकल त्यसपछि मोटरसाइकल अन्तमा चारपछि गाडी प्राथमिकतामा पर्दोरहेछन् । पैदलयात्रीले पनि जेब्राक्रासिङ्गबारेक अन्त जताततैबाट बाटो काटेको देखिँदैन । यदि जथाभावी बाटो काट्दा दुर्घटना पर्दा पैदलयात्रीकै दोष मानिंदोरहेछ । एम्बुलेन्स, दमकलगायतका साधनलाई आफूछेउ लागेर अन्य सबै सवारीसाधनले बाटो छोड्ने गरेको देखियो र अति नै विशिष्ट पाहुनाबाहेक अन्य ठुलाबडाहरूका लागि बाटो नरोकिने रहेछ ।

यहाँ एचओभी अर्थात् 'हाई अक्स्पेन्सिभ भेइकल' प्रणाली लागु गरिएको रहेछ । प्रायः व्यक्तिगत सवारीसाधन

धेरैजसोमा एकजना र केहीमा दुईजनाभन्दा बढी यात्रीहरू हामीले देखेौँ । इन्धन बचाउन, वायुप्रदूषण घटाउन, सडकमा यातायातका साधन कम गराउने लगायत आदि कारणले सरकारले गरेको यस्तो प्रयास हामीलाई निकै रोचक लाग्यो ।

प्रहरी बेकिङ, ट्राफिक लाइट वा बाहिर निस्कने बाटोहरू अगाडि छन् भन्ने संकेत पहिल्यै थाहा हुँंदोरहेछ । राजमार्गमा गति धेरै हुने भएकाले सुरक्षित तरिकाले गति घटाउनका लागि सम्भवतः यो यन्त्र राखिएको होला । आफूले चलाएको गाडीको गति बढाउनु छ भने सडकको देब्रेतिरको लेनमा साइड लाइट दिँदै जाने र गति घटाउनुपर्ने भयोभने बिस्तारै दायीँतिरको लेनमा साइड लाइट दिँदै आउनुपर्दोरहेछ । प्रायजसो दायीँतिरको छेउमा भएको लेनबाट राजमार्गबाट बाहिर निस्कन सकिँंदोरहेछ । ठाउँ-ठाउँमा पुल र बोर्ड बनाएर कुन बाटो कता जान्छ स्पष्ट लेखिएको रहेछ । अगाडि बाटोमा दुर्घटना वा कुनै कारणवश बाटोमा अवरोध छ भन्ने कुरा एफएम रेडियो र जिपिएसले बाटो बदलेर हिँड्न लगाउँदोरहेछ । ठुलठुला राजमार्गमा खाना खाने ठाउँ, शौचालय आदिको सूचनासहितका बोर्ड प्रशस्त देखिँदारहेछन् ।

हिउँभर्ने ठाउँमा सडकको हिउँ टुक्ने अगाडि जडान गरेको यन्त्रले हिउँ फाल्दै जाने र पछाडिको यन्त्रले नुन हाल्दै जाँंदोरहेछ । यसरी नुन छर्नेमा त्यहाँ गुड्ने सवारीसाधन कम चिप्लिन्छन् र दुर्घटनाबाट बचाउन सकिन्छ भनेर स्थानीय सरकारले यस्तो काम गर्दोरहेछ ।

यहाँको सडक व्यवस्थापनको पाटो देख्दा मेरो जन्मथलो जुम्ला पुन सुर्खेतबाट जुम्लासम्मको कर्णाली राजमार्गको सम्झना आयो । विसं ०४८ सालमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाले उद्घाटन गरेको यो बाटो आजका दिनसम्म पनि मृत्युमार्गका नामले चिनिन्छ । यो बाटोले हजारौँको संख्यामा घाइते र अपांग बनाएको मात्र होइन, सयौँको ज्यान लिसक्यो ।

फ्री वे अर्थात् अमेरिकाका राज्यहरू जोड्ने राजमार्गमा सडकबत्ती हुँदा रहेनछन् । यस्तो बाटो लामो दूरीका लागि उचित हुँदो रहेछ । यस बाटोले एउटा सहरबाट अर्को सहर र एउटा राज्यबाट अर्को राज्यलाई जोड्ने काम गर्दो रहेछ । यही बाटोबाट पूरै अमेरिका यात्रा गर्न पनि सकिँंदो रहेछ । बाटोको नाम जोर नम्बरको छ भने पूर्व-पश्चिम र बिजोर नम्बरको छ भने उत्तर-दक्षिण जाने रहेछ । प्रायः प्रत्येक माइलजसोमा राजमार्गबाट बाहिर निस्कने र पुनः भित्र पर्ने च्याम्प हुँदो रहेछ । आफूले चलाइरहेको सवारीसाधनको गति बाटोमा गुडिरहेका अरूको गाडीको गति र सडकछेउमा टाँगिएको सीमामा रहेर बढाउने वा घटाउने गर्नुपर्दोरहेछ । यहाँको बाटोमा सोल्डर लेन पनि हुँदो रहेछ । त्यहाँ विशेष काम परेमा वा अरू कुनै कारणले रोक्नुपरेमा रोक्न मिल्ने रहेछ । ठाउँ-ठाउँमा कति गतिमा हिँड्ने लेखेको हुँदो रहेछ, त्योभन्दा बढी चलाएमा जरिवानाको चिठी केही दिनमा घरमै आइपुग्दो रहेछ वा प्रहरीको छड्के रोक्मा परिन्छ । बाटो-बाटोमा विभिन्न कोणमा राखिएका क्यामेराले चौबिसै घण्टा यसको रेकर्ड गिराखेको हुँदा रहेछन् ।

३ फागुन (शनिबार)
९ फागुन (शुक्रबार)

साप्ताहिक राशिफल

मेघ

(बु, बे, चो, ला, मि, नु, से, सो, अ)

आम्दानी प्रशस्तै बढ्नेछ । आतिथ्यपूर्ण सम्मान मिल्ने योग छ । प्रेमको बन्धन कसिने समय रहेको छ । व्यावसायिक यात्राको योग बनेको छ । वैदेशिक क्षेत्रबाट लाभ लिने मौका छ । सेयर बजारबाट सोचेअनुसारको सफलता मिल्नेछ । साताको अन्त्यमा परिवार तथा सन्तानले व्यापारमा सहयोग गर्नाले धन आर्जन गर्न सकिनेछ ।

वृष

(इ, उ, ए, ओ, बा, बि, बु, बे, बो)

शत्रु तथा प्रतिस्पर्धीको चलखेल बढ्नाले केही चुनौती सामना गर्नुपर्ने देखिन्छ । तापनि, प्रयत्न गर्दा मौकाको फाइदा लिन सकिनेछ । यात्रामा विशेष लाभ होला । शत्रु र रोगबाट छुटकारा मिल्ने समय छ । मुद्रा-मापिलामा पनि विजयी भइनेछ । नयाँ व्यवसायबाट मनन्य आम्दानी हुनेछ । साताको अन्त्यमा धार्मिक यात्राको योग छ । मार्गलक कार्य अगाडि बढ्नेछ ।

सिंह

(रा, मि, मृ, मे, मो, रा, दि, दु, डे)

व्यापार व्यावसायमा समय दिन सके मनन्य आम्दानी हुनेछ । भौतिक सम्पत्ति तथा धातु संग्रहको योग रहेको छ । आँट, साहस तथा पराक्रममा वृद्धि भएर जाने हुनाले पुरुषार्थी काम गरेर नाम तथा दाम दुवै कमाउन सकिनेछ । उद्योग तथा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गरी आम्दानी बढाउन सकिनेछ । शैक्षिक यात्राको योग रहेको छ ।

कन्या

(टो, प, पि, पु, ष, ण, ठ, पे, को)

साताको प्रारम्भमा पैतृक सम्पत्तिको प्रयोगमार्फत मनन्य धन आर्जन गर्न सकिनेछ । साभेदारीमा गर्न लागेका कामबाट जस मिल्नेछ । नयाँ कार्यको थालनी हुनेछ । धार्मिक यात्राको योग रहेकाले मनमा खुसियाली छाउनेछ । विदेशमा बसेर काम गर्नेहरूका लागि समयले साथ दिनेछ । व्यापार व्यवसाय फस्टाएर जाने हुनाले मनन्य धन आर्जन गर्न सकिनेछ ।

धनु

(पे, भो, भ, मि, मृ, घ, फा, डे, भे)

नयाँ काम र जिम्मेवारी हात पार्ने मौका छ । पढाइमा सोचेजस्तै प्रगति हुनेछ । आर्थिक पक्ष सबल रहने योग रहेको छ । बुधबारदेखि आफन्तबाट टाढिनु पर्नेछ । व्यवसायमा लगानी बढाउनुपर्ने परिस्थिति आउन सक्छ । लाभप्रद कामले लोभ्याए पनि फजुल खर्च हुन सक्छ । काम विगानै मानिसहरूको सक्रियता बढ्ने हुँदा विशेष सावधानी अपनाउनु पर्नेछ ।

मकर

(भो, ज, जि, बि, बु, बे, खो, गा, गि)

घरमा मार्गलक कार्यको शुभारम्भ हुनेछ । आयआर्जनका नयाँ स्रोत फेला पर्नेछन् । तर, श्रमको उचित मूल्यांकन भए पनि प्रतिफलका लागि समय पर्खनुपर्नेछ । आँटोका कामको लगानी पनि अरूका लागि खर्च हुन सक्छ । बुधबारपछि बौद्धिक र लेखनकार्यमा सफलता प्राप्त हुनेछ । छोटो दूरीको यात्रा फलदायी रहला । नयाँ जिम्मेवारी प्राप्तिको योग छ ।

मिश्र

(का, कि, कु, घ, ड, छ, के, को, ह)

ढिलै भए पनि आफ्नो प्रतिभा अरूलाई देखाउन सकिनेछ । प्रयत्न गरेका काम बिस्तारै भए पनि सम्पादन हुनेछन् । पढाइलेखाइमा सामान्य प्रगति हुनेछ । सेवामूलक कामबाट धनलाभ हुनेछ । पेटको खराबीले स्वास्थ्य भने कमजोर रहला । व्यावसायिक काम बिचमा अवरुद्ध बन्न सक्छ । सन्तान वा सहयोगीका माध्यमबाट काम बन्ने देखिन्छ ।

तुला

(र, रि, रु, रे, रो, ता, ति, तु, ते)

शरीरमा उत्साह र उर्मा प्राप्त हुनेछ । स्वास्थ्य सबल रहनेछ । काममा पनि फाइदाको योग छ । चिताएको काममा सोचेजस्तै सफलता मिल्नेछ । प्रेम र मित्रताको बन्धन कसिलो हुनेछ । व्यवसायको लगानीले मनन्य धनलाभ हुनेछ । आफन्त वा साथीभाइले निःस्वार्थ भावले सहयोग गर्नेछन् । साताको अन्त्यमा नयाँ ज्ञान प्राप्त हुनेछ । वैदेशिक यात्रा सफल हुनेछ ।

कुम्भ

(गु, गे, गो, सा, सि, सु, से, सो, व)

शुभचिन्तकहरूको साथ प्राप्त हुनाले काममा उत्साह जग्नेछ । बोलीको भरमा काम सम्पन्न हुनेछन् । शैक्षिक क्षेत्रमा राम्रो उपलब्धिसँगै वैदेशिक रोजगारीको अवसर जुर्नेछ । सामाजिक तथा परोपकारी कार्यमा रुचि जग्नेछ । बहुमूल्य धातु तथा बिलासिताका साधन खरिद गर्दा होसियारी अपनाउनुपर्नेछ । साताको अन्त्यमा अकस्मात् धन कमाउने योग छ ।

कर्कट

(हि, हु, हे, हो, डा, डि, डु, डे, डो)

सामाजिक कामले सम्मान दिलाउनेछ । व्यापार बढ्नुको साथै आम्दानीमा वृद्धि हुनेछ । पारिवारिक जमघटमा मिष्टान्न भोजन ग्रहण गर्ने अवसर जुनुका साथै रमाइलो वातावरणमा समय व्यतीत गर्न सकिनेछ । गायन तथा कलाकारिता क्षेत्रमा समय लगानी गर्नेले नाम तथा दाम दुवै कमाउन सक्नेछन् । समयलाई उपयोग गर्न सके राम्रो फाइदा लिन सकिनेछ ।

वृश्चिक

(तो, ना, नि, नु, ने, नो, या, वि, यु)

नयाँ काममा लगानी गर्दा अभिभावकको सुझाव तथा सहयोगको आवश्यकता पर्नेछ । चियोचर्चा गर्नेहरूसँग सावधान रहनुहोला । प्रेमी-प्रेमिकासँगको सम्बन्ध निराशामा परिणत हुने सम्भावना छ । बुधबार र बिहीबार रमाइलो भेटघाट हुने तथा स्वादिष्ट भोजनको अवसर जुर्ने योग रहेको छ । वैवाहिक कार्य अगाडि बढ्नेछ ।

मीन

(वि, दु, ध, फ, ज, दे, दो, च, चि)

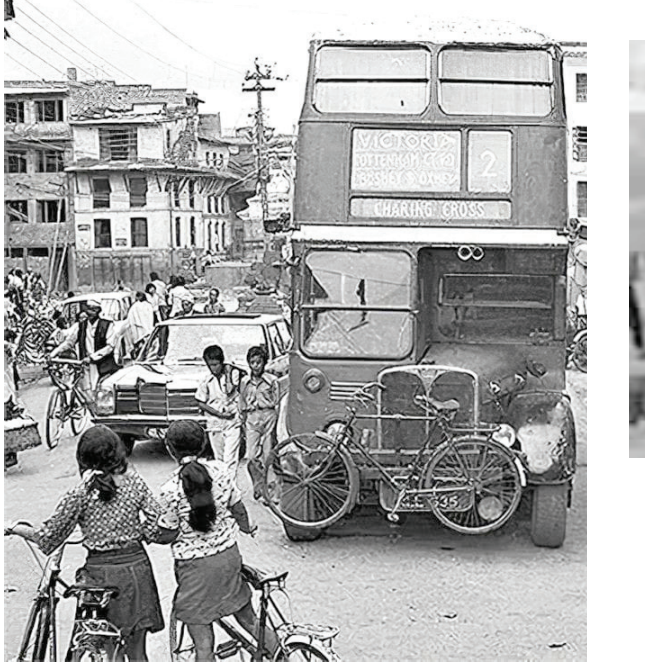
विचारले धेरैलाई आकर्षण गर्ने समय छ । प्रशंसक बढ्नेछन् । सहयोगीले काममा साथ दिनेछन् । राम्रै फाइदाको योग छ । विगतको श्रमबाट प्रशस्त धन लाभ हुनेछ । रोकिएका काम सम्पादन हुनेछन् । पठन-पाठनमा प्रगति हुनेछ । विशेष सभा-समारोहमा सहभागी बन्ने मौका छ । साताको अन्त्यमा अचल सम्पत्ति हात पर्नेछ ।

पसलको कथा

एक सय वर्ष पुरानो साइकल पसल

अष्टनारायण मानन्धर र सय वर्षअघि उनले सुरु गरेको साइकल पसल ।

आजभन्दा एक सय वर्षअघिसम्म नेपालमा यातायातका साधन एकाधबाहेक थिएनन् । नदीको तीरतिर, पहाडका काखमा भरियाले भारी बोक्थे । राणाहरूले भीमफेदीबाट सयौं भरियालाई गाडी बोकाएर काठमाडौँमा हुर्दौँकिने समय थियो त्यो । नेपालमा सर्वसाधारणको पहुँचमा अन्य सवारीसाधन त के साइकलसमेत पुगिसकेको थिएन । यद्यपि, त्यही समय संसारमा हवाईजहाजदेखि सयौं माइल छोटो समयमै छिचोल्ने रेल गुडिसकेका थिए ।

राणाहरू, दरबारियाहरू भरियाले बोकेर ल्याएको गाडीमा हुर्दौँकिरहेकै वेला असन बजारमा एउटा साइकल पसल देखा पर्‍यो । त्यहाँ साइकल आइपुनुअघि नै राणाहरूले सौखका रूपमा साइकल ल्याइसकेको थिए, तर सर्वसाधारणले प्रयोग गर्न पाएका थिएनन् । त्यो एक सय वर्ष पुरानो साइकल पसल आज पनि साइकलप्रेमीबिच परिचित छ ।

त्यो ऐतिहासिक साइकल पसल सन् १९२५ मा खोलेका थिए असननिवासी अष्टनारायण मानन्धरले । एक सय वर्षपछि पनि

विरासत धारिनेहेका छन् अष्टनारायणका पनाति तिरक मानन्धरले । तिरक चौथो पुस्ताका हुन् । त्यतिवेलाको 'पञ्चनारायण-अष्टनारायण साइकल पसल' अहिले नयाँ स्वरूपमा 'प्यान्क बाइक' बनेको छ । पञ्चनारायण-अष्टनारायण साइकल पसल आज आधुनिक साइकल हबको रूपमा चिनिन्छ । साइकल पसल अहिले पनि विभिन्न ब्राड, मोडेल र रिपेरिङका लागि लोकप्रिय छ ।

यसरी सुरु भयो साइकल पसल

जतिवेला भारत ब्रिटिसको अधीनमा थियो । ब्रिटिसले बेलायतबाट भारत ल्याएका साइकल राणाले आफ्नो सोख पूरा गर्न नेपाल भित्र्याएका थिए । असन कमलाक्षीका पञ्चनारायण मानन्धरले आफ्नै घरमा तरकारी पसल चलाएका थिए । पञ्चनारायणका छोरा थिए

अष्टनारायण । तिनै अष्टनारायणले एक दिन दरबारका राणा र तिनका छोराछोरीले मात्र साइकल चलाएको देखे ।

तिरकका अनुसर अष्टनारायणले साइकल मागेर चलाउन खोजे, तर लडे । साइकल चलाउने धित मरेन, फेरि मागे । त्यसपछि उनलाई दिइएन । साइकल चढ्न नपाएपछि जसरी पनि साइकल चढ्ने सपना सजाउन थाले । त्यसवेला साइकल किन्न भारतको कलकत्ता पुगुपर्थ्यो । अष्टनारायण केही नसोचि साइकल किन्न कलकत्ता गए । त्यतिवेला भारतमा पनि साइकल बन्दैनथ्यो । बेलायती कम्पनीले बनाउँथ्यो । तिरक भन्छन्, 'जिजुबाजाले कलकत्तामा ६ वटा बेलायती साइकल किनेर वीरगन्ज, हेटौँडा, भीमफेदी हुँदै काठमाडौँ ल्याउनुभयो ।'

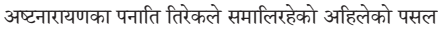
• सुरेशचन्द्र रिजाल
ज्योतिष तथा वास्तुविद् । मो : ९८२१०६१९२४

मलाई सानैदेखि संगीत मन पर्‍थ्यो । कार्यक्रममा सितारको धुन सुन्दा आनन्द महसुस हुन्थ्यो । त्यसैले सन् २०१७ मा सितारवादनमा स्नातकोत्तर गर्न काठमाडौँ विश्वविद्यालयको संगीत विभागमा भर्ना भएँ । पढाइसँगै संगीतलाई गम्भीरतापूर्वक लिन थालें । सितार बजाउन थालेपछि मनमा एकप्रकारको आनन्द महसुस हुनु थाल्यो । सितारका रागले आध्यात्मिक बनायो । त्यसपछि सितारको धुनमै रमाएँ । सितारमै भविष्य बनाउने सोच बनाएँ । अहिले विभिन्न कार्यक्रममा सितार लिएर पुग्छु । मिहिनेत गर्दै डटेर लागिपरेको भने वाद्यवादक भएर पनि जीविका चलाउन सकिँदो रहेछ ।

संगीतलाई हेरकले फरक-फरक दृष्टिकोणबाट व्याख्या गर्छन् । मेरो बुझाइमा संगीत भावना व्यक्त गर्ने माध्यम हो । म संगीतमार्फत भावना प्रकट गर्छु । हामी दुवैको मनलाई शान्त बनाउन संगीत सुन्छौं । खुसी सादृदा पनि संगीतमै समाउँछौं । संगीत मानिसको जीवनका लागि महत्त्वपूर्ण छ । एउटा चित्रकारले आफ्नो भावना चित्रमार्फत व्यक्त गर्छ । म पनि सितारमार्फत भावना व्यक्त गर्छु । सितारको राग बजाउँदा आफ्ना भावना परिवर्तन हुन्छन् । मलाई पनि सितार बजाउँदा मनको भारी बिसाएजस्तो महसुस हुन्छ ।

सितारको संगीत बुझ्नका लागि यसका राग सही रूपमा बुझ्नुपर्छ । सितारको प्रत्येक रागले भावना व्यक्त गर्छ । शास्त्रीय संगीतमा रागको विशेष महत्त्व छ । सितारको धुनले विभिन्न भावनात्मक अवस्थालाई व्यक्त गर्न सक्छ । कति रागले खुसी सन्तुलन ल्याउँछन् भने केही रागले उत्साह र प्रेरणा प्रदान गर्दछन् ।

बिस्तारै प्यान्क बाइकप्रति मान्छेको आकर्षण बढ्न थाल्यो ।
उनले त्यसपछि आलमुनियमका साइकलहरू भित्र्याए ।
साइकलप्रति मान्छेको आकर्षण बिस्तारै बढ्दै गयो ।

तिरेकले साइकल बेच्ने मात्रै होइन, साइकल भाडामा दिने, टुरको आयोजना गर्ने, बिग्रेको बनाउनेजस्ता उपाय अपनाए । युवा पुस्तालाई आकर्षित गर्न उनले इलेक्ट्रिक साइकल र माउन्टेन बाइक्सजस्ता आधुनिक साइकलको आपूर्ति गरे ।

‘सबै प्रकारका साइकल उपलब्ध गराउन सकियो भने व्यापारले गति लिन्छ भन्ने लाग्यो । पुर्खौली विरासतलाई विस्तार गर्ने आत्मविश्वास जाग्यो । सहरभित्र गुड्ने मात्रै

- उत्तम घोष, सितारवाधक

सितार बजाउनका लागि गहिरो ध्यान र अभ्यास आवश्यक पर्छ। सितार बजाउने क्रममा कलाकारसँग धैर्य, अनुशासन र समर्पण चाहिन्छ। एकाग्र भएर हृदय र मस्तिष्कको गहिरोइमा सितारको धुन प्रवेश गराएपछि मात्रै सितारको बजाउन सकिन्छ। यसबाट निस्किएको संगीतको धुनले जीवनमा ऊर्जा थप्ने काम गर्छ।

सितारको धुनले मान्छेको मनलाई
शान्त बनाउँछ । यसले मानसिक

नभर डाँडाकाँडा उक्लले साइकल पनि उत्पादन गर्न थालें, उनी भन्छन्, 'पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि साइकल यात्राका कार्यक्रम आयोजना गरौं । उनी साइकलले सहरको सम्पदा जोगिने बताउँछन् ।

अचल तिरिकले साइकल व्यापार मात्र गोरिरेका छन्। साइकलसवाम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम चञ्चल गछ्छन्। भन्छन्, 'साइकललाई आवश्यकीय सफाको रूपमा लिनुपर्छ। अनि मात्र साइकलको सम्पूर्ण विकास गर्न सकिन्छ।' वायु प्रदूषण रोक्न साइकल प्रयोगकर्ता युवाहरूको संयतता बढिरहेको अनि समाउँछन्। स्वस्थशैलीको सचेतता बढेकोमा साताको एक दिन साइकल चढेको जमात पनि बढ्दै गएकोको अनि अनुभव छ। त्यसैले साइकल मनोज्ञ नभए पनि नभए सामाजिक गतिविधिहरूको रूपमा प्रयोग भइरहेको बताउँछन्।

‘अझै पनि साइकललाई गरिबले चलाउने साधनको रूपमा हेरिन्छ, उनी भन्छन्, ‘तर यो सत्य होइन । साइकल सबैको सारथि हो । साइकल अहिले धेरैको दुःख-सुखको साथी बन्न थालेको छ । मानिसहरू मोटरसाइकल बेचेर साइकल चढ्न थालेका छन् ।’

तिरेक साइकका पाटयुजां ताइवान, इन्डोनेसिया र चीनबाट आयात गर्ने गरेको बताउँछन् । ग्राहकको मागअनुसार ती देशबाट साइकल पनि आयात गर्ने गरेको पनि सुनाउँछन् । भन्छन्, 'हाम्रो साइकल पसलले एक सय वर्षको इतिहास बनायो । यो व्यवसायको सफलता मात्रै होइन, समाजमा हाम्रो पनि भूमिका पक्कै छ ।'

प्रस्तुति : पवन बराइली

सितारको धुनले माच्छेको मनलाई शान्त बनाउँछ। यसले मानसिक तनाव कम गर्छ। सितारको धुनमा सकारात्मक ऊर्जा दिने शक्ति हुन्छ। त्यसैले मानिस दिनभरिको थकान मेटाउन सितारको धुन मिसिएको गजल, भजन आदि सुन्ने गर्छन्।

तनाव कम गर्छ। सितारको धुनमा यसको मानसिक ऊर्जा दिने शक्ति हुन्छ। त्यसैले मायसङ्ग दिनभरि सितारको थकान मेटाउन सितारको धुन मिसिपर्को गजल, भजन आदि सुन्ने गर्छन्। विज्ञानले समीतालाई थपेर सितारका रूपमा प्रयोग गर्न सकिने पुष्टि गरिसकेको छ। म्युजिक थेरापीको बेले विषय छ। संसारमा थेरापीकलाई मोडिकल टुस्को रूपमा पनि लिइन्छ। यसको मानसिक स्वास्थ्यका लागि निकै ठुलो महत्त्व बोकेको छ। रोगानुसार पनि यसको थेरापी गराइन्छ। सितारको धुनले मानिसको मस्तिष्कमा संतुलन ल्याउन सक्षमो गर्छ। सितारको धुन विशेषगरी ध्यान योग र मानसिक शांतिको अभ्यासमा प्रयोग हुन्छ। यसको मधुर र सुनिस्

खानिले मानिसलाई आन्तरिक शान्त प्राप्त गर्न प्रेरित गर्छ । मानसिक तनाव कम गर्छ । यसले मानिसलाई मानसिक शान्त, तनावमुक्त र आध्यात्मिक बनाउन ठुलो भूमिका खेल्न सक्छ । नेपालमा सितारको धुन मानिसको थकान र तनाव कम गर्न प्रयोग गरिन्छ । गजल, भजन, र अन्य प्रकारका संगीत सितारसँगै सुन्छु । म सितार दैनिक बजाउँछु । विभिन्न कार्यक्रममा पनि बजाउँछु । दैनिक अभ्यास गर्छु । जसले गर्दा मेरो मलाई आनन्द बनाउँछ । सितार नबजाउँदा केही बिर्सिएजस्तो लाग्छ । आफ्नो भगवानलाई व्यक्त गर्न सहयोग गर्छ । मलाई पनि मानसिक तनाव कम गर्न सहयोग गर्छ ।

जीवन विज्ञानको प्रशिक्षक बन्दै आध्यात्मिक यात्रा आरम्भ गरेको पन्तिकारलाई गत माघ १ देखि १२ सम्म विपश्यना ध्यान

शिवविद्या साधना धर्म ध्यानको गहराइमा हुने अवसर मिल्यो। अनुभव र अनुभूति पत्तिकाको नजि विषय हो। ध्यान सबैको सार्वजनिक सम्पत्ति हो। २५०० वर्षअघि सिद्धार्थ गौतमले लामो ध्यान साधना गरी पन्ना लागेको विषयमा ध्यान विधि विचामा लोप हुँदै गएको थियो। भौतिक उन्नतिको शिखरमा पुगेको अन्तर्गतमा युगले मानिसलाई अर्वाञ्जित प्रतिस्पर्धी बनाई अवतार र मानसिक रोगी बनाइ गएको थियो। अन्ततः मानसिक रोगीको उपचार दिन भौतिक युग असमर्थ भयो। भौतिक उन्नति जुटाएका सुखसुविधा निरर्थक बने। त्यही पुरानो ध्यानको विद्यामा मानसिक रोगको उपचार भयो। बुद्धको जन्मसमय नेपाल र भारतबाट आएको ध्यानको विद्या लोपोन्मुख भए पनि बर्मा (हालको म्यान्मामर) मा जस्ताको तस्तै साधना गरी आएका हुँदा आज नेपाल र भारतलगायत अधिकांश देशमा दिन-प्रतिदिन विषयमा ध्यान गर्नेको संख्या बढे गएको छ।

योग ध्यानको साधना परे आध्यात्मिक संस्थाले गराउँदै आएका छन् । कसैसँगै भए पनि हेतुले विपर्ययना ध्यान गर्दा पाँचकाराले हासिल गरेको अनुभव र अनुभूति उजागर हुने यो लेखले केन्द्रित छ । इन्द्रियातीत हुने अनुभव र अनुभूति शब्दमा प्रामुख्य उतार्न सकिँदैन । र पनि यो पाँचकाराले विपर्ययना ध्यान समुदायलाई व्याकुल र बेचैन बनाउँदै लगेका मनका विकार हटाउने अचुक अस्त्र साँभत हुन सक्ने ठानी अनुभव र अनुभूति सेयर गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

गृहस्थ जीवन बिताइरहेको जुनसुकै जाति र धर्म सम्प्रदायको मानिसले वेवसाइडमाफनित गर्न भरो नि-शुल्क भोजन र वासको प्रवन्धनसहित एक भिक्षु जीवनशैलीमा विपर्ययन ध्यान गर्ने अवसर उपलब्ध गराउँदो रहेछ, दशदिने विपर्ययन ध्यान शिवामिमा, विपर्ययन ध्यान दान पिल्लर शील, सम्माधि र प्रज्ञामा आधारित हुने रहेछ ।
आफ्नै श्वास, शरीर र शरीरमा हुने संवेदनामा समता र साक्षीभावले गरीक्षण गर्ने लगाई संवेदनाको उत्पत्ति र साक्षीको साक्षात्कार गराउँदो रहेछ । विपर्ययन ध्यानको अन्तिम लक्ष्य अहंकार, ममकाबाट शून्य बनाउनु रहेछ ।
व्यस्त कार्यक्रम र कडा अनुशासनमा रही गरीएको सामान्यले सन्तुष्ट बनाउँदो रहेछ । साधनाको क्रम, अनुभव र अनुभूति निम्नानुसार छ :

आधुनिक रूढी को मोहाल, रूथीर र मूल्यवान् वस्तु डिपोजिजि गरिपछि मात्र ध्यान एरिया र कोठामा प्रवेश गर्नुपर्छ। जाँदोको बेलुका दशाने बेलिजि अर्यमिना (वाण) शारीरिक र मानसिक तथी तहको पनि पानना अन्तर्मुहो सुहो ध्यानपयना ध्यान बाह्यो धनको बिहाना साडे ६ बजे सकिन्छ। महिला र पुरुषको अलग-अलग एरिया र हेरकोको हूमेयि वासको प्रभेको पुरु रुपमा अन्तर्मुहो हूमेयि ध्यानपयना वातावरन बनेको हुन्छ। हेरका दिन बिहाना साडे चार बजेधो ध्यान सुहो ध्यान बेलुका साडे तीनो बजेधम नगुर्को। पाँच शीनको ध्यान एरिया पालना साडे पहिलो दिन ननुको त्रिकोणामरक एरिया (जुना

आज माथिल्लो ओंठको भागसाहित) मा ध्यान काँदौत भएँ। गएको र आएको स्वास मात्र थाहा पाउँदै त्यसैमा मन टिकाउन गराइन्छ। श्वास नाकको दाहिने वा देब्रेमा च्यालबाट वा दुवै च्यालबाट बजार आए-गएको थाहा पाउँन अझाडन्छ। दोस्रो दिन नाकको द्वार र भेरी भित्र भागमा उपपन्न सेवेदना अनुभूति गर्ने भनिन्छ। तेस्रो दिन जाँदै आउँदै गरेको श्वासको प्रवाहबाट ओंठको माथिल्लो भाग र नाकको द्वारमा सेवेदना उत्पन्न र विलय भएकै भएर कुरा शान्त, सजग र समता भरीएको चित्तलाई महसुस गराइन्छ। यसरी आनामासाहित ध्यान तीन दिनसम्म गराउँँ स्थूल वा तुलो एरियाबाट सेवेदना महसुस गराउन आरम्भ गर्नु क्रमशः सूक्ष्म वा सानो एरियाको सेवेदना थाहा पाउने क्षमता बढाउँदै चौथो दिनबाट विपश्यना ध्यान गर्ने पूर्वाधार बनाइन्छ।

विषयशयनाको अर्थ शरीरको विशेष अवलोकन गर्नु हो ।
चौथो दिनदेखि शिखा राखिने शिरको केन्द्रभागमा
उत्पन्न भएको संवेदना महसुस गराउँदै क्रमशः शिरको

● रामचन्द्र शर्मा

योग ध्यानको साधना धैर्य आध्यात्मिक
संस्थाले गराउँदै आएका छन् । कसैसँग
तुलना गर्ने हेतुले नभई विपश्यना ध्यान
गर्दा पंक्तिकारले हासिल गरेको अनुभव र
अनुभूति उजागर गर्नमा यो लेख केन्द्रित छ ।

कोस पूरा गये छाड़ु, बिचमा छाड़नेहे भन्ने बुद्ध संकल्पत र इच्छा गर्नेलाहि माहान शक्तिवमा प्रवेश दिवने हुँदा हेरक दिन विज्ञान आठौंथी गरी, मध्याह्न सायं साय दुइतीर्थ एकै धनी र बेलुका सादेथिथि आठ बजे तीसपटक एक-एक घण्टाको विशेष अधिष्ठान गराइन्छ। अधिष्ठान अविधामा आँखा बन्द, हाड गर्धन र शिराको भागमा सीधा राख्ने पलेती कसेर बनेर लागी हलचल गर्न नभई एउटै आसनामा एक घण्टा गरीको सम्पूर्ण आध्यात्मिक भावना उत्पन्न र विलय हुने संवेदनालाई समता भावमा निर्देशन गर्ने गराइन्छ। ती संवेदनालाई भोक्ता भन्ने नाममा सुखद भए त्यसमा चिकित्क नखोस् रोग नपाउने दुःखद भए छिटो हटाउने प्रयास गरी द्वेष नजनाउन संवेत गराइन्छ। विलेको ठुपेो रोजाजति ठाउँ पनि नछाडी सम्पूर्ण शरीरमा पुनः पुनःछेद अर्थात् दार्वा-बायाँ-मनलले छेडेउ र कणना मसुसुस गर्ने लगाउँदा शरीर त तयरीगर्त र कण-कण अणु-परमाणुको बनेको मसुसुस हुने। यो मसुसुस हुने अवस्थामै न समाधि रहेछ।

हरेकर बेलुका आठवेईन धीं बजेसम्म एक घण्टा धर्म चर्चा करीं हुन्छ । भनेर पूर्र पाण्डा कोन्स्ट्रिड हुंदो रहेछ । भभावानु बुद्धले उतिबेला प्रचलित अनेक ब्यान विधि अपनाउंदो सन्तोष नमिलेपछि आफ्नै अभ्यासले खोजेर पत्ता लगाएकी विधि हो विषयभाना ध्यान । र पनि यो बौद्ध संस्थादयसीस समेत कुनै लेवेदन र साडनो नरहेकाले धर्म चर्चाको कुनै दार्शनिक वा धार्मिक मान्यताको पोषण नपावरी रहेछ । शील सत्ताचारसी, समाधि मनको अप्रेसन गर्न संग र प्रज्ञा चित्तलाई रागद्वेषबीहिन निर्मल बनाउन संग सम्बन्धित व्यवहारिक पक्षको उजागर बानी रहेछ धर्म चर्चा ।

पूण आत्मसमर्पण गराएर सुख गरिएको विपर्ययना ठाउँमा अभ्यासको दैर्घ दिन मध्यह्यानबाट निश्चित ठाउँमा मात्र कुराकानी गर्न हुँदैन। एहोति सम्पन्नको अवधि सकिँदै गएको सकेत दिइँदो रहेछ। संगैसाँै दीक्षान्त प्रवचन दिँदै धर्मले सदा स्वाध्याय र स्वतन्त्र बनाउँछ, सत्यहेएको विपर्ययना ध्यान युक्तिसंग, स्वायत्तसंग, विवेक बुद्धिसंगत र आफूसँगै अरूलाई पनि कल्याणकारी लाभ भन्ने लागेमा स्वीकार गर्न र नलगेमा अस्वीकार गर्न सुझाइँदो रहेछ। शिर्षा प्रवेश गरेको बाह्रौं दिनको बिहान कोर्स सकिनु अघि सारा प्राणी र वनस्पतिको कल्याणको कामना गर्दै मैत्री ध्यान गराएर साधना अवधिभर अन्तर्मुखी बनाइएका साधकलाई बहिर्मुखी र सर्वप्रति दया र करुणा भाव भरीदिइँदो रहेछ। मैत्रीको अर्थ हो शुद्ध र निःस्वार्थ प्रेम। विपर्ययना ध्यान साधना गर्नुपूर्व चेतनास्तरमा अरूप्रति मैत्रीभाव रहे पनि अचेतन मनमा ज्यूकात्त्यु रहेको शत्रुभावले दखल दिएर बना हुन पुग्यो, अरूप्रतिको मैत्रीभाव। विपर्ययना ध्यान साधनाले अवचेतन र अचेत मन (अन्तर मन) लाई नै विकाररहित बनाएको शुद्ध मनले अरू प्राणी र वनस्पतिको कल्याणको कामना गर्दो रहेछ।

ध्यान साधना गर्ने प्रबन्ध मिलाउँदो रहेछ । साधना गर्दै गर्दा आउने द्विविधा र शंका निवारण गर्दै साधनालाई पुष्ट बनाउन सहायक प्रशिक्षक र खाने-बस्ने प्रबन्ध सुविधाजनक बनाउन धर्म सेवकहरू (पुराना साधक) निःशुल्क अहोरात्र खटिइरहुनुभएको पाइयो ।

विषयस्थाना ध्यानको अन्त्यमा कल्पनामा होइन, प्राकृतिक कानुनको सत्यतामा आधारित र सत्यको साक्षात्कार गराउँदै अघि बढ्दो रहेछ । प्राकृतिको उपलब्ध गराएको हामीलाई जीवन्त रहने हाम्रो साँस र सासकै चलायमानताका आधारमा उत्पन्न हुने चित्त वृत्ति, चित्त वृत्तिले शरीरमा उत्पन्न हुने संवेदना र संवेदनाप्रति राखिने भोक्ता वा साक्षी भावले निरीक्षण गर्दाको भिन्नाभिन्ने परिणाम अनुभव र अनुभूति हुँदै जाँदो रहेछ ।

विपश्यनाको गँध आयास गर्नुअघि मनलाई संयमित र नियन्त्रण गर्दै आउने गरेको यो पँक्तिकारले विपश्यना अथासलले मनको अप्रेसन भएको पहिलोपटक अनुभूति गर्‍यो। चित्तको चार तह विज्ञान (उतिवेलाको अर्थ जानु), संज्ञा (उतिवेलाको अर्थ पहिचान गर्नु, चिनु, बुझ्नु, मूल्यांकन गर्नु), वेदना (उतिवेलाको अर्थ सुखद वा दुःखद संवेदना) र संस्कार (उतिवेलाको अर्थ संवेदनाप्रतिको प्रतिक्रिया) अनुभूतिमा आए।

मुखट सेवेना प्रिय लागी राग जामे दुःखद सेवेदना
अप्रिय लागी देव जाणी, कल्पनाले मोह जगाउने
संवेदनाले सेवेदनाप्रति समता र साक्षा भाव राख्छे दया
बने क्रमशः हराउँदै गई अनित्य बोध हुने रहेछ । राग,
द्वेष र मोह कर्मी जाग्रा रहेछु भन्ने प्रत्यक्ष अनुभव र
अनुभूतीमा ब्यावहारिक अहंसा गर्नु । यो नै भावानामय
प्रज्ञा रहेछ । विषयनाश तथासा गर्नुअर्थात् पतिकासले
अस्वादा सुने, शास्त्र पढेर र बुद्धिको कसौतीमा चित्तन
वास्तविक प्राप्त गरेर ज्ञान मात्रा प्रज्ञा ठानेकोमा
वास्तविक प्रज्ञा त भावानामय प्रज्ञा रहेछ भने ज्ञात
भयो । भावानामय प्रज्ञाले नै मनको अप्रेसन भएको,
अप्रेसनगर्हको मन ओत सुख भई अचेतन र अर्धचेतन
मनको गहिंराइसम्म पुगी भनका पुराना गाँठा खोले र
नयाँ गाँठा बाँध्न नदिने अनर्थात् प्रत्यक्ष पाराउँदो रहेछ ।

पहिला धनतिर लागौ,
अंशो हूँदै गर्छ।

शुभ लाभ
॥

२० लाख पर्यटक भित्र्याउने लक्ष्यसहित आज पोखरा भ्रमण वर्ष घोषणा हुँदै

भ्रमण वर्षमा स्वदेशका पाँच र विदेशका पाँच गरी १० सहरसँग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरिने, ‘टुरिजम इन्भेस्टमेन्ट समिट’ पनि आयोजना

कास्कीमा रोहितराज पराजुली

पोखरामा वर्षको २० लाख आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक भित्र्याउने महत्वाकांक्षी लक्ष्यसहित सन् २०२५ लाई ‘पोखरा भ्रमण वर्ष’का रूपमा मनाइने भएको छ। पोखरा महानगरपालिकाले शनिबार विशेष समारोह आयोजना गरी ‘पोखरा भ्रमण वर्ष- ०२५’को औपचारिक घोषणा गर्न लागेको हो।

महानगरले पोखरा घुम्न चाहने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई लक्षित गरेर भ्रमण वर्ष मनाउन लागेको मेयर धनराज आचार्यले बताए। यसअघि ४ चैत ०८० मा पोखरालाई देशको पर्यटकीय राजधानी सहरका रूपमा घोषणा गरिएको थियो। पर्यटकीय राजधानी सार्थक तुल्याउन पनि भ्रमण वर्ष मनाउन लागिएको हो। मनमोहक अनूपपूर्ण हिमशृंखलाको काखमा अवस्थित पोखरालाई प्राकृतिक, सांस्कृतिक र साहासिक क्षेत्रको अद्वितीय संगमका रूपमा लिने गरिन्छ।

भ्रमण वर्षको अवधिमा पोखरामा स्वदेशी र विदेशी गरी २० लाख पर्यटक भित्र्याउने मुख्य लक्ष्य लिइएको छ। यसका तीनै तहका सरकार, पर्यटन बोर्ड, पर्यटनसम्बद्ध संघ-संस्था, छिमेकी जिल्ला, पर्यटन व्यवसायीलगायतसँग मिलेर काम गरिरहेको मेयर आचार्यले बताए। पोखराको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउँदै स्वच्छ पोखरा, स्वस्थ र खुसी पोखरेली बनाउने अभियानमा यो वर्षलाई आधार वर्षका रूपमा महानगरले लिएको छ।

● धनराज आचार्य, मेयर, पोखरा महानगरपालिका

पोखरा घुम्न आउने र घुम्न चाहने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई लक्षित गरेर भ्रमण वर्ष मनाउन लागेका हौं। भ्रमण वर्षमा आन्तरिक र बाह्य गरी २० लाख पर्यटक

भित्र्याउने लक्ष्य छ। यस्तै, पर्यटन क्षेत्रलाई लक्षित गरेर ‘टुरिजम इन्भेस्टमेन्ट समिट’ पनि आयोजना गरिनेछ।

● लक्ष्मण सुवेदी, अध्यक्ष, होटेल संघ पोखरा

पोखरामा अहिले पर्यटकीयस्तरका १२ सय होटेल सञ्चालनमा छन्। ती होटेलमा एक रातमा ४० हजार पर्यटक राख्न सक्ने क्षमता छ। अहिले नेपाल घुम्न आउने ३० देखि

३५ प्रतिशत पर्यटकलाई मात्र पोखरा ल्याउन सके पनि यस क्षेत्रको पर्यटनले काँचुली फेर्न सक्छ।

आएको २६ महिना पुन लाग्दासमेत एउटै नियमित अन्तर्राष्ट्रिय उडान हुन सकेको छैन। महानगरले पोखरा विमानस्थलबाट अन्तर्राष्ट्रिय उडानका लागि प्रयास जारी राखेको बताउँदै आचार्यले भने, ‘यसका लागि विभिन्न संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय भइरहेको छ, मित्रराष्ट्र चीनसहित विदेशका विभिन्न सहरहरूसँग सीधा उडानका लागि प्रदेश र संघ सरकारसँग निरन्तर सम्पर्क र समन्वय भइरहेको छ।’

प्याकेज घोषणा गरिने

औपचारिक घोषणासभामा भ्रमण वर्षलाई लक्षित गर्दै सरकारी र निजी क्षेत्रका तर्फबाट पोखरा भ्रमणमा आउने पर्यटकका लागि छुटका आकर्षक प्याकेज घोषणा गरिने भएको छ। होटेल, ट्रेकिङलगायतका पर्यटन व्यवसायीदेखि विमान कम्पनीले दिने छुटसम्मका कार्यक्रममा घोषणा गर्न लागेको महानगरका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत शिवराज चौलागाईले जानकारी दिए।

१२ सय होटेल, ४० हजार बेड क्षमता

पोखरा महानगरपालिका क्षेत्रमा अहिले पर्यटकीय स्तरका १२ सय होटेल सञ्चालनमा रहेका होटेल संघ पोखराका अध्यक्ष लक्ष्मण सुवेदीले जानकारी दिए। पोखरामा पाँचतारे एउटा, चारतारे सातवटा गरी २५ वटा तारे होटेल सञ्चालनमा छन्। पोखरा महानगरभित्र सञ्चालित होटेलहरूमा एक रातमा ४० हजार पर्यटक राख्न सक्ने क्षमता रहेको उनको भनाइ छ।

भ्रमण वर्षमा पोखरा आउने पर्यटकको संख्या बढ्ने अध्यक्ष सुवेदीको विश्वास छ। ‘घुम्न निस्कने योजना बनाइरहेका आन्तरिक पर्यटक पनि यही समयमा पोखरा जानुपर्छ भन्नेतिर लाग्छन्, चीनले पनि पोखरालाई प्राथमिकतामा राखेको छ, अन्य देशबाट पनि पर्यटकको आगमन बढ्ने नै छ,’ उनले भने, ‘पोखरामा पर्यटक आगमन वृद्धि हुँदा यसले पर्यटन क्षेत्रको मात्र नभई समग्र अर्थतन्त्रमै फाइदा पुग्नेछ। अहिले नेपाल घुम्न आउने ३० देखि ३५ प्रतिशत पर्यटकलाई मात्र पोखरा ल्याउन सके पनि यस क्षेत्रको पर्यटनले काँचुली फेर्ने सुवेदीको ठ्याग छ।

यस क्षेत्रका पर्यटकीयस्तरका पाँच सय रेस्टोरेन्ट सञ्चालनमा छ। भ्रमण वर्षका कारण पदमार्गमा जाने पर्यटकको संख्यामा समेत वृद्धि हुने र यसले पोखराको मात्र नभएर आसपासका क्षेत्रलाई समेत फाइदा पुग्ने तानका अध्यक्ष कृष्ण आचार्य बताउँछन्।

निकुञ्जमा पूर्वाधार बनाउने व्यवस्था खारेजीपछि तनावमा ऊर्जा व्यवसायी

समाधानका लागि राजनीतिक शक्ति गुहारिँदै

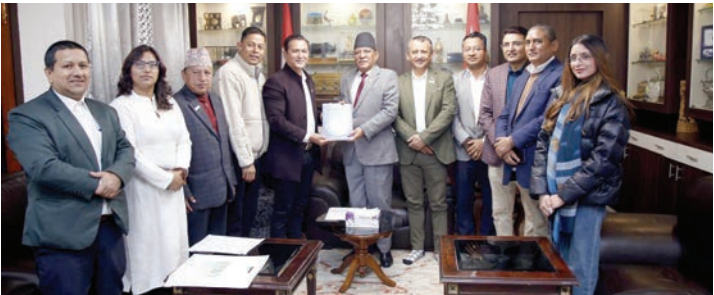
नयाँ पत्रिका

निकुञ्ज क्षेत्रमा जलविद्युत्‌जस्ता भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्न पाउने व्यवस्था सर्वोच्च अदालतले खोज्न गरेपछि ऊर्जा व्यवसायीहरू राजनीतिक शक्ति गुहार्न थालेका छन्। गत वैशाखमा सम्पन्न लगानी सम्मेलनको अवसरमा सरकारले लगानी सहजीकरणसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐनमार्फत राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षण क्षेत्रमा पूर्वाधार विकास गर्न पाउने व्यवस्था गरेको थियो, जुन गत असारदेखि कार्यान्वयनमा आएको थियो।

तर, त्यसविरुद्ध परेको रिटमाथि फैसला गर्दै गत २ माघमा सर्वोच्चले निकुञ्ज क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माण गर्न पाउने व्यवस्था खारेज गरेको छ। अर्थात्, अब त्यस्तो क्षेत्रमा जलविद्युत्‌ परियोजना बन्न पाउनेछैन। त्यसले जलविद्युत्‌ क्षेत्रमा भएको लगानी जोखिमामा पर्ने भाएपछि उचित निकास निकाल्न ऊर्जा व्यवसायीहरू राजनीतिक लडिबडी लागेका छन्। यसबाहेक संसदमा विचाराधीन विद्युत्‌ विधेयकलाई लगानीमैत्री बनाउनुपर्ने पनि उनीहरूको माग छ। साथै, सार्वजनिक निकासन (आइपिओ) तथा हक्कप्रद सेयर निष्कासन (मा) पनि सहजीकरण गर्नुपर्ने उनीहरूको माग छ।

१२ माघ ०८० को लेखा समिति ले कम्तीमा १० प्रतिशत ‘रियल नेटवर्थ’ नभए आइपिओ निष्कासनको अनुमति पाउन सकेको छैन। यसैगरी, संसदमा विचाराधीन विधेयक पनि निजी क्षेत्र र लगानीमैत्री नभएको बताइएको छ। यी तीनवटा समस्या लिएर समाधानका लागि ऊर्जा व्यवसायीले राजनीतिक शक्ति गुहार्न थालेका छन्।

सोही क्रममा स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इपान)का पदाधिकारीले शुक्रबार नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’सँग भेटवार्ता गरेका छन्। शुक्रबार प्रचण्डनिवास खुमलटारमा भएको भेटमा इपानका अध्यक्ष गणेश कार्कीले तीनवटा विषयमा प्रचण्डको ध्यानाकर्षण गराएका छन्।

विद्युत्‌ ऐन २०४९ मा ५० वर्ष दिइएको जलविद्युत्‌ आयोजनाको अनुमतिपत्रको अवधि प्रस्तावित विद्युत्‌ विधेयकमा ३५ वर्ष मात्र राखिइकाले यसलाई सच्याउनुपर्ने उनको माग छ।

संरक्षित क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माणमा रोक लगाउने गरी आएको सर्वोच्चको आदेशले नेपालमा विकास निर्माणका सबै काम ठप्प हुने भन्दै कार्कीले बलायत, अमेरिकालगायतका देशमा पनि यस्तो समस्या आएपछि जलविद्युत्‌लाई लागू नहुने भनेर फैसला भएका उदाहरण रहेको बताए। भेटमा पूर्वप्रधानमन्त्रीसमेत रहेका प्रचण्डले नेपालको विद्युत्‌ उत्पादनमा दुईतिहाइ हिस्सा ओगटेको निजी क्षेत्रको प्रतिनिधिमुलक संस्थाका सवाल समाधानका लागि आफूले पहल गर्ने बताए। अहिले सरकारले विद्युत्‌को विकाससम्बन्धी प्रयासलाई पनि भेटेर उक्त आदेशले देशको समृद्धिको पहिलो आधार टिप्पणी उनको थियो।

आफूले सरकारको नेतृत्व गर्दा विकास निर्माणमा बाधा पुर्‍याउने ऐनहरू अर्थात्‌देशमार्फत संशोधन गरेको, तर त्यसलाई अदालतले हस्तक्षेप गरेको उनको टिप्पणी थियो। ‘राष्ट्रिय निकुञ्ज ऐन, २०२९ र वनका विभिन्न मुद्दा सम्बोधन हुने गरी अध्यादेश ल्याए पनि अदालतले रोक्नेकाले यसका लागि थप लडिबडीको आवश्यकता छ,’ उनले बताए।

अर्को भेटमा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी (राप्रपा)का अध्यक्ष राजेन्द्र लिङ्देनले संरक्षित क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माणमा पूर्ण रूपमा रोक लगाउने सर्वोच्च अदालतको आदेशले नेपालमा थप विकास निर्माण नै गर्न नसकिने बताएका छन्।

उनले देश विकासको मेरुपट्टका रूपमा रहेको ऊर्जा क्षेत्रको विकासमा क्रियाशील ऊर्जा उद्यमीका माग सम्बोधन गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण पनि गराए। त्यस्तै राप्रपा प्रमुख सचेतक ज्ञानेन्द्र शाहीले पनि सर्वोच्चको आदेशले देशमा थप विकास निर्माणको काम पूर्ण रूपमा रोकिने चिन्ता व्यक्त गरेका छन्। आइपिओ र एफपिओको अनुमति रोकिँदा जलविद्युत्‌को काम सुस्त भएको र यसले जलविद्युत्‌ क्षेत्रसँग जोडिने दर्जनौँ सहायक उद्योग पनि प्रभावित भएको इपानका पूर्वअध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले बताए।

यसअघि इपानले २८ माघमा माओवादी केन्द्रका प्रमुख सचेतक हिराज पाण्डेसँग भेटवार्ता गरेर यो समस्या समाधान गर्न माग गरिसकेको छ। त्यसअघि सोमबार मात्रै नेकपा एमालेका प्रमुख सचेतक महेश बर्तौला र राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका प्रमुख सचेतक सन्तोष परियारलाई पनि भेटेर उक्त आदेशले देशको समृद्धिको पहिलो आधार ऊर्जा क्षेत्रको विकास निर्माण प्रभावित नहुने वातावरण बनाउन माग गरेको थियो।

नयाँ पत्रिकासँगको कुराकानीमा इपान अध्यक्ष गणेश कार्कीले जलविद्युत्‌ कम्पनीलाई विशेष सुविधा दिनुपर्ने बताए। ‘सरकारले ०३५ सम्म साढे २८ हजार मेगावाट विद्युत्‌ उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिएको छ। यस्तो प्रवृत्ति रहेमा त्यो पूरा त हुन सक्दैन भन्थी। संसदले पारित गरेको ऐन सर्वोच्चले बदर गर्‍यो। जलविद्युत्‌का लागि भए पनि विशेष नीति ल्याएर निकुञ्जमा जलविद्युत्‌ बनाउन पाउने व्यवस्था गर्नुपर्छ।’

यस्ता छन् भ्रमण वर्षका कार्यक्रम

- संसारभरका विदेशी, गैरआवासीय नेपाली तथा स्वदेशी पाहुनालाई पोखरा भ्रमण गर्न आह्वान गर्ने।
- विभिन्न विकास साभेदार, विदेशी नियोग तथा राजदूतावासहरूसँग समन्वय गरी संसारका विभिन्न सहरमा पोखराको प्रचारात्मक अभियान, प्रवर्द्धनसँगै भ्रमणका लागि आह्वान गर्दै आवश्यक सहकार्य गर्ने।
- विश्वभर रहेका नेपाली मूलका मन्त्री, सांसद, मेयर तथा जनप्रतिनिधिसहित पोखरासँग भगिनी सम्बन्ध स्थापित भएका सहरहरूसँगै भ्रमण गर्न र गराउन औपचारिक मिमन्त्रणासहित पहलकदमी लिने।
- गैरआवासीय नेपाली संघ एनआरएनएको सहजीकरण र सहकार्यमा विश्वभर पोखरा भ्रमण वर्षको प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुरोध गर्ने।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय एयर कनेक्टिभिटीका लागि आवश्यक पहलकदमी चलाउने र छिमेकी एवं मुलुकका मुख्य सहरहरूमा सीधा उडानको व्यवस्था गर्न पहल गर्ने।
- मुक्तिनाथ क्षेत्रको प्रवेशद्वार निर्माण, बोटानिकल गार्डेन, एयरपोर्ट लेकसाइड द्वारमार्ग, हेरिटेज साइड, पन्चास क्षेत्र विकास, १० ताल जोडिने साइकल लेनलगायतका पर्यटन क्षेत्रलाई टेवा पुग्ने विभिन्न पूर्वाधारको निर्माण तथा सुरुवात गर्ने।
- पिपिपी परियोजनाका माध्यमबाट सम्भावित विभिन्न पर्यटन क्षेत्रलाई टेवा पुग्ने परियोजनाको विकासका लागि आह्वान गर्ने तथा परियोजना अगाडि बढाउन प्राथमिकता दिने।
- स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन, पोखराको ब्राँडिङ, अर्थतन्त्रको विकास, दिगो पर्यटन विकास, पर्यटकीय राजधानी स्थापित गर्न निजी क्षेत्र, सरकारी, गैरसरकारी संस्था, नेपाल पर्यटन बोर्ड, कूटनीतिक नियोग, एनआरएनएलगायतका संस्थासँगको साभेदारीमा पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धनमा लाम र लगाउन महानगरले विशेष पहलकदमी लिँदै रोजगारीको अवसर वृद्धि गर्ने।

संक्षेप

‘चैतभित्र ग्वाको फ्लाईड

ओभरको निर्माण सकिन्छ’

काठमाडौँ / भौतिक पूर्वाधार तथा यातायातमन्त्री देवेन्द्र दाहालले ग्वाको फ्लाईड ओभरको निर्माण चैत मसान्तसम्म सकिने बताएका छन्। शुक्रबार मन्त्रालयमा पत्रकार सम्मेलन गर्दै उनले हालसम्म परियोजनाको भौतिक प्रगति ८२ प्रतिशत पुगेको बताए। निर्माण कम्पनी आरसी, समानान्तर र रेलिगे जेभीले एक महिना काम छाडेर २२ माघदेखि काम सुरु गरेका छन्। त्यसमा चैत मसान्तसम्म काम सक्ने गरी काम भइरहेको मन्त्री दाहालले बताए।

‘ललितपुरको ग्वाकोमा फ्लाईड ओभर निर्माण गर्ने कार्य माघ मसान्तसम्म सम्पन्न गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ८२ प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएको छ। फिल्डमा देखिएका केही प्राविधिक विषयलाई सम्बोधन गरी चैत मसान्तभित्र कार्य सम्पन्न गर्ने गरी काम भइरहेको छ,’ उनले बताए। यस्तै, सात महिनाको अवधिमा मन्त्रालयले २८.१५ प्रतिशत बजेट खर्च गरेको पनि उनको भनाइ छ। मन्त्रालयले यो सात महिनामा दुई लेनका दुई सय ४६ किमि र दुई लेनभन्दा माथिको सडक ३०.५८ किमि सडक कालोपत्रे भएको बताएको छ।

पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न ‘बुद्ध ज्ञान साइकल यात्रा’

भैरहवा / लुम्बिनीको पर्यटन प्रवर्द्धन, स्वास्थ्य, पर्यावरण र व्यापार-व्यवसाय वृद्धिका लागि साइकल सिटी भैरहवाले ‘बुद्ध ज्ञान साइकल यात्रा’ दोस्रो संस्करण फागुनमा गर्ने भएको छ। गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीसँगै बुद्धसँग सम्बन्धित रूपदेही, नवलपरासी र कपिलवस्तुमा रहेका पुरातात्विक बुद्ध स्थलहरूलाई समेटेर फागुन १६ र १७ गते साइकल यात्रा सञ्चालन गर्ने लागिएको साइकल सिटी भैरहवाका अध्यक्ष सूर्यकुमार सारुमारले बताए। साइकल यात्रामा सार्क मुलुकका साइकलिस्टसहित दुई सय सहभागी हुने अध्यक्ष सारुमारको भनाइ छ।

आन्तरिक र बाह्य पर्यटकको नजमा लुम्बिनीबाहेकका अन्य बुद्धसँग जोडिएका स्थान सधैं ओफ्फेलमा परेको हुनाले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय दुई सयजना साइकलिस्टलाई सहभागिता गराएर साइकल यात्रा गराउन लागेको अध्यक्ष सारुमारले बताए।

सहभागी साइकलिस्टले पहिलो दिन करिब ९० किलोमिटर र दोस्रो दिन ८५ किलोमिटर दूरी तय गरेर बुद्धसँग सम्बन्धित विभिन्न स्थानको अवलोकन भ्रमण र जानकारी प्राप्त गर्नेछन्।

कुस्मामा सुरु भयो ‘ट्र्यान्डम बन्जी’ र ‘मेगाट्रोल’

काठमाडौँ / भ्यालेटाइन्स डेको अवसर पारेर द क्लिफले कुस्मामा ट्र्यान्डम (टुईजना सँगै खेल्ने) बन्जी र मेगाट्रोल सञ्चालनमा ल्याएको छ। स्विड गर्न जोडीले नै मिल्ने सुविधा पहिले नै भए पनि बन्जीमा भने नयाँ सुरुवात गरिएको द क्लिफका अध्यक्ष राउत कार्कीले बताए।

‘अब पर्यटकले आफूले चाहेको व्यक्तिसँग अँगालो मारेर बन्जी गर्न सक्नुहुन्छ,’ कार्कीले भने, ‘यसले डर कम गराई आत्मविश्वास बढाउने र थप आत्मीय अनुभव गराउनेछ।’ ट्र्यान्डम बन्जीको

साढे १३ हजार शुल्क तोकिएको छ। फोटो, भिडियो र टुईवटा बन्जी टिसर्ट लिन चाहिँमा थप दुई हजार रुपैयाँ तिर्नुपर्ने हुन्छ। दुई सय ५५ मिटर अग्लो मेगाट्रोलको लम्बाइ १२ सय २८ मिटर छ। यसमा एकैपटकमा तीनजनासम्म खेल्न सकिन्छ। एक्ले वा जोडीसँगै पनि खेल्न सकिने मेगाट्रोलको गति प्रतिघण्टा एक सय ४० किलोमिटरको हुनेछ। मेगाट्रोल खेल्न प्रतिव्यक्ति चार हजार रुपैयाँ लाग्ने कार्कीले बताए। ट्र्यान्डम (जोडी) खेल्दा सात हजार रुपैयाँ र तीनजना खेल्दा साढे

नौ हजार लाग्नेछ। यदि टिसर्ट र भिडियो लिएमा थप रकम तिर्नुपर्ने हुन्छ। ‘मेगाट्रोल पनि साहसिक गतिविधिमै पर्छ, यसले जिपलाईन र रोलकोस्टरको ब्लेन्डिङ अनुभव दिन्छ,’ उनले भने, ‘एक वर्षअघि निर्माण सुरु गरिएको मेगाट्रोल भ्यालेटाइन्स डेको मौका पारेर सुरु गरेका छौं।’

द क्लिफले प्रेमिल महिना फेब्रुअरीमा एड्भेन्चरफर्क ट्र्यान्डम स्विड, स्काई साइकल, स्काई क्याफे र रिसोर्टफर्क कटेज रुममा २० प्रतिशत छुट उपलब्ध गराएको छ।

IMELife
Ensuring Future

Ensuring Future

यस आई.एम.ई. लाइफ इन्श्योरेंस कम्पनी लिमिटेडको सञ्चालक समितिको मिति २०८१ साल फाल्गुन २ गते बसेको २१५औं बैठकको निर्णयानुसार यस कम्पनीको आठौं वार्षिक साधारण सभा निम्न लिखित मिति, स्थान र समयमा निम्न बिषयहरू उपर छलफल तथा निर्णय गर्न बस्ने भएको हुँदा कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा ६७ (२) अनुसार सम्पूर्ण शेयरधनी महासभामावरुको जानकारीको लागि अनुरोध छ ।

Information about SAR The SAR is a confidential document. It is not to be distributed outside of the SAR Management System.		SAR ASSOCIATES 10000 10th Avenue, Suite 100 San Diego, CA 92121 (619) 594-1000 www.sarassociates.com	
Section 1: General Information 1.1. Name of the SAR: _____ 1.2. Date of the SAR: _____ 1.3. SAR Number: _____ 1.4. SAR Type: _____ 1.5. SAR Status: _____ 1.6. SAR Category: _____ 1.7. SAR Subcategory: _____ 1.8. SAR Subtype: _____ 1.9. SAR Subtype: _____ 1.10. SAR Subtype: _____ 1.11. SAR Subtype: _____ 1.12. SAR Subtype: _____ 1.13. SAR Subtype: _____ 1.14. SAR Subtype: _____ 1.15. SAR Subtype: _____ 1.16. SAR Subtype: _____ 1.17. SAR Subtype: _____ 1.18. SAR Subtype: _____ 1.19. SAR Subtype: _____ 1.20. SAR Subtype: _____ 1.21. SAR Subtype: _____ 1.22. SAR Subtype: _____ 1.23. SAR Subtype: _____ 1.24. SAR Subtype: _____ 1.25. SAR Subtype: _____ 1.26. SAR Subtype: _____ 1.27. SAR Subtype: _____ 1.28. SAR Subtype: _____ 1.29. SAR Subtype: _____ 1.30. SAR Subtype: _____ 1.31. SAR Subtype: _____ 1.32. SAR Subtype: _____ 1.33. SAR Subtype: _____ 1.34. SAR Subtype: _____ 1.35. SAR Subtype: _____ 1.36. SAR Subtype: _____ 1.37. SAR Subtype: _____ 1.38. SAR Subtype: _____ 1.39. SAR Subtype: _____ 1.40. SAR Subtype: _____ 1.41. SAR Subtype: _____ 1.42. SAR Subtype: _____ 1.43. SAR Subtype: _____ 1.44. SAR Subtype: _____ 1.45. SAR Subtype: _____ 1.46. SAR Subtype: _____ 1.47. SAR Subtype: _____ 1.48. SAR Subtype: _____ 1.49. SAR Subtype: _____ 1.50. SAR Subtype: _____ 1.51. SAR Subtype: _____ 1.52. SAR Subtype: _____ 1.53. SAR Subtype: _____ 1.54. SAR Subtype: _____ 1.55. SAR Subtype: _____ 1.56. SAR Subtype: _____ 1.57. SAR Subtype: _____ 1.58. SAR Subtype: _____ 1.59. SAR Subtype: _____ 1.60. SAR Subtype: _____ 1.61. SAR Subtype: _____ 1.62. SAR Subtype: _____ 1.63. SAR Subtype: _____ 1.64. SAR Subtype: _____ 1.65. SAR Subtype: _____ 1.66. SAR Subtype: _____ 1.67. SAR Subtype: _____ 1.68. SAR Subtype: _____ 1.69. SAR Subtype: _____ 1.70. SAR Subtype: _____ 1.71. SAR Subtype: _____ 1.72. SAR Subtype: _____ 1.73. SAR Subtype: _____ 1.74. SAR Subtype: _____ 1.75. SAR Subtype: _____ 1.76. SAR Subtype: _____ 1.77. SAR Subtype: _____ 1.78. SAR Subtype: _____ 1.79. SAR Subtype: _____ 1.80. SAR Subtype: _____ 1.81. SAR Subtype: _____ 1.82. SAR Subtype: _____ 1.83. SAR Subtype: _____ 1.84. SAR Subtype: _____ 1.85. SAR Subtype: _____ 1.86. SAR Subtype: _____ 1.87. SAR Subtype: _____ 1.88. SAR Subtype: _____ 1.89. SAR Subtype: _____ 1.90. SAR Subtype: _____ 1.91. SAR Subtype: _____ 1.92. SAR Subtype: _____ 1.93. SAR Subtype: _____ 1.94. SAR Subtype: _____ 1.95. SAR Subtype: _____ 1.96. SAR Subtype: _____ 1.97. SAR Subtype: _____ 1.98. SAR Subtype: _____ 1.99. SAR Subtype: _____ 2.00. SAR Subtype: _____ 2.01. SAR Subtype: _____ 2.02. SAR Subtype: _____ 2.03. SAR Subtype: _____ 2.04. SAR Subtype: _____ 2.05. SAR Subtype: _____ 2.06. SAR Subtype: _____ 2.07. SAR Subtype: _____ 2.08. SAR Subtype: _____ 2.09. SAR Subtype: _____ 2.10. SAR Subtype: _____ 2.11. SAR Subtype: _____ 2.12. SAR Subtype: _____ 2.13. SAR Subtype: _____ 2.14. SAR Subtype: _____ 2.15. SAR Subtype: _____ 2.16. SAR Subtype: _____ 2.17. SAR Subtype: _____ 2.18. SAR Subtype: _____ 2.19. SAR Subtype: _____ 2.20. SAR Subtype: _____ 2.21. SAR Subtype: _____ 2.22. SAR Subtype: _____ 2.23. SAR Subtype: _____ 2.24. SAR Subtype: _____ 2.25. SAR Subtype: _____ 2.26. SAR Subtype: _____ 2.27. SAR Subtype: _____ 2.28. SAR Subtype: _____ 2.29. SAR Subtype: _____ 2.30. SAR Subtype: _____ 2.31. SAR Subtype: _____ 2.32. SAR Subtype: _____ 2.33. SAR Subtype: _____ 2.34. SAR Subtype: _____ 2.35. SAR Subtype: _____ 2.36. SAR Subtype: _____ 2.37. SAR Subtype: _____ 2.38. SAR Subtype: _____ 2.39. SAR Subtype: _____ 2.40. SAR Subtype: _____ 2.41. SAR Subtype: _____ 2.42. SAR Subtype: _____ 2.43. SAR Subtype: _____ 2.44. SAR Subtype: _____ 2.45. SAR Subtype: _____ 2.46. SAR Subtype: _____ 2.47. SAR Subtype: _____ 2.48. SAR Subtype: _____ 2.49. SAR Subtype: _____ 2.50. SAR Subtype: _____ 2.51. SAR Subtype: _____ 2.52. SAR Subtype: _____ 2.53. SAR Subtype: _____ 2.54. SAR Subtype: _____ 2.55. SAR Subtype: _____ 2.56. SAR Subtype: _____ 2.57. SAR Subtype: _____ 2.58. SAR Subtype: _____ 2.59. SAR Subtype: _____ 2.60. SAR Subtype: _____ 2.61. SAR Subtype: _____ 2.62. SAR Subtype: _____ 2.63. SAR Subtype: _____ 2.64. SAR Subtype: _____ 2.65. SAR Subtype: _____ 2.66. SAR Subtype: _____ 2.67. SAR Subtype: _____ 2.68. SAR Subtype: _____ 2.69. SAR Subtype: _____ 2.70. SAR Subtype: _____ 2.71. SAR Subtype: _____ 2.72. SAR Subtype: _____ 2.73. SAR Subtype: _____ 2.74. SAR Subtype: _____ 2.75. SAR Subtype: _____ 2.76. SAR Subtype: _____ 2.77. SAR Subtype: _____ 2.78. SAR Subtype: _____ 2.79. SAR Subtype: _____ 2.80. SAR Subtype: _____ 2.81. SAR Subtype: _____ 2.82. SAR Subtype: _____ 2.83. SAR Subtype: _____ 2.84. SAR Subtype: _____ 2.85. SAR Subtype: _____ 2.86. SAR Subtype: _____ 2.87. SAR Subtype: _____ 2.88. SAR Subtype: _____ 2.89. SAR Subtype: _____ 2.90. SAR Subtype: _____ 2.91. SAR Subtype: _____ 2.92. SAR Subtype: _____ 2.93. SAR Subtype: _____ 2.94. SAR Subtype: _____ 2.95. SAR Subtype: _____ 2.96. SAR Subtype: _____ 2.97. SAR Subtype: _____ 2.98. SAR Subtype: _____ 2.99. SAR Subtype: _____ 3.00. SAR Subtype: _____ 3.01. SAR Subtype: _____ 3.02. SAR Subtype: _____ 3.03. SAR Subtype: _____ 3.04. SAR Subtype: _____ 3.05. SAR Subtype: _____ 3.06. SAR Subtype: _____ 3.07. SAR Subtype: _____ 3.08. SAR Subtype: _____ 3.09. SAR Subtype: _____ 3.10. SAR Subtype: _____ 3.11. SAR Subtype: _____ 3.12. SAR Subtype: _____ 3.13. SAR Subtype: _____ 3.14. SAR Subtype: _____ 3.15. SAR Subtype: _____ 3.16. SAR Subtype: _____ 3.17. SAR Subtype: _____ 3.18. SAR Subtype: _____ 3.19. SAR Subtype: _____ 3.20. SAR Subtype: _____ 3.21. SAR Subtype: _____ 3.22. SAR Subtype: _____ 3.23. SAR Subtype: _____ 3.24. SAR Subtype: _____ 3.25. SAR Subtype: _____ 3.26. SAR Subtype: _____ 3.27. SAR Subtype: _____ 3.28. SAR Subtype: _____ 3.29. SAR Subtype: _____ 3.30. SAR Subtype: _____ 3.31. SAR Subtype: _____ 3.32. SAR Subtype: _____ 3.33. SAR Subtype: _____ 3.34. SAR Subtype: _____ 3.35. SAR Subtype: _____ 3.36. SAR Subtype: _____ 3.37. SAR Subtype: _____ 3.38. SAR Subtype: _____ 3.39. SAR Subtype: _____ 3.40. SAR Subtype: _____ 3.41. SAR Subtype: _____ 3.42. SAR Subtype: _____ 3.43. SAR Subtype: _____ 3.44. SAR Subtype: _____ 3.45. SAR Subtype: _____			

Net Profit/(Loss) For The Year Before Share of Net Profits of Associates Accounted for Using Equity Method and Tax	641,686,171	219,090,334
Share of Net Profit of Associates accounted using Equity Method	-	-
Profit Before Tax	641,686,171	219,090,334
Income Tax Expense/Income	24,196,687	9,101,996
Net Profit/(Loss) For The Year	617,489,484	209,988,338
Earning Per Share		
Basic EPS	12.35	10.00
Diluted EPS	12.35	10.00
Basic EPS(Restated)	12.35	4.20

Statement of Financial Position		
As At 15th July, 2024 (Ashad End 2081)		
Particulars	Fig in NPR.	
	Current Year	Previous Year
Assets:		
Goodwill & Intangible Assets	8,277,035	6,931,38
Property and Equipment	191,285,027	193,406,517
Investment Properties	-	-
Deferred Tax Assets	516,986,259	545,581,558
Investment in Subsidiaries	-	-
Investment in Associates	-	-
Investments	15,215,537,004	10,039,924,068
Loans	698,861,598	625,376,622
Reinsurance Assets	-	-
Current Tax Assets	348,174,540	246,772,965
Insurance Receivables	-	-
Other Assets	229,512,307	16,231,726
Other Financial Assets	178,970,081	2,465,860,399
Cash and Cash Equivalent	616,878,023	376,683,004
Total Assets	18,004,481,874	14,516,768,246
Equity:		
Share Capital	5,000,000,000	4,000,000,000
Share Application Money Pending Allotment	-	-
Share Premium	523,816,613	1,535,809,416
Catastrophe Reserves	193,250,309	125,951,527
Retained Earnings	1,152,212,056	617,086,323
Other Equity	528,351,220	542,664,341
Total Equity	7,397,630,198	6,821,511,607
Liabilities:		
Provisions	42,334,443	27,565,865
Gross Insurance Contract Liabilities	9,914,085,599	7,057,417,514
Deferred Tax Liabilities	-	-
Insurance Payable	59,113,578	103,291,748
Current Tax Liabilities	-	-
Borrowings	-	-
Other Liabilities	243,519,610	218,563,016
Other Financial Liabilities	347,798,446	288,418,496
Total Liabilities	10,606,851,676	7,695,256,639
Total Equity and Liabilities	18,004,481,874	14,516,768,246

Particulars	Fig. in NPR	
	Current Year	Previous Year
Income:		
Gross Earned Premiums	4,741,131,579	4,186,982,077
Premiums Ceded	(207,871,650)	(235,043,677)
Net Earned Premiums	4,533,259,929	3,951,938,394
Commission Income	38,993,506	-
Other Direct Income	10,919,188	9,924,540
Interest Income on Loan to Policyholders	62,469,318	53,856,924
Income from Investments and Loans	1,316,060,119	820,099,680
Net Gain/(Loss) on Fair Value Changes	-	-
Net Realised Gains/(Losses)	(1,051,025)	(4,483,745)
Other Income	24,857,780	27,071,411
Total Income	5,985,508,814	4,858,407,204
Expenses:		
Gross Benefits and Claims Paid	1,247,637,546	1,153,980,316
Claims Ceded	(85,209,782)	(51,753,918)
Change in Insurance Contract Liabilities	2,851,511,772	2,434,041,233
Change in Contract Liabilities Ceded to Reinsurers	-	-
Net Benefits and Claims Paid	4,013,939,536	3,536,267,631
Commission Expenses	460,019,247	464,206,855
Service Fees	33,999,450	32,055,345
Other Direct expenses	2,167,990	2,507,410
Employee Benefits Expenses	320,810,019	230,487,762
Depreciation and Amortization Expenses	56,446,036	46,746,800
Impairment Losses	3,337,429	-
Other Operating Expenses	439,992,490	314,244,370
Finance Cost	13,110,447	12,800,698
Total Expenses	5,343,822,643	4,639,316,870

Particulars	Fig. in NPR	
	Current Year	Previous Year
Net Profit/(Loss) For the Year	617,489,484	209,988,338
Other Comprehensive Income		
a) Items that are or may be Reclassified to Profit or Loss		
Changes in Fair Value of FVOCI Debt Instruments		
Cash Flow Hedge - Effective Portion of Changes in Fair Value		
Exchange differences on translation of Foreign Operation		
Share of other comprehensive income of associates accounted for using the equity method	-	-
Income Tax Relating to Above Items		
Reclassified to Profit or Loss		
b) Items that will not be Reclassified to Profit or Loss		
Changes in fair value of FVOCI Equity Instruments	17,594,444	5,171,413
Revaluation of Property and Equipment/ Goodwill & Intangible Assets		
Remeasurement of Post-Employment Benefit Obligations		
Share of other comprehensive income of associates accounted for using the equity method		
Income Tax Relating to Above Items	(4,398,611)	99,817
Total Other Comprehensive Income For the Year, Net of Tax	13,195,833	5,271,230
Total Comprehensive Income For the Year, Net of Tax	630,685,317	215,259,567

Statement of Distributable Profit or Loss For Period 17th July, 2023 to 15th July, 2024		
Particulars	Fig. in NPR	
	Current Year	Previous Year
Opening Balance in Retained Earnings	617,086,323	406,916,910
Prior period adjustment	15,213,970	(3,951,554)
Transfer from OCI reserves to retained earning in current year		
Net profit or (loss) as per statement of profit or loss	617,489,484	209,988,338
Appropriations:		
i) Transfer to Insurance Fund		
ii) Transfer to Catastrophe Reserve	(67,298,782)	(21,909,033)
iii) Transfer to Capital Reserve		
iv) Transfer to CSR reserve	(4,433,095)	(1,389,722)
v) Transfer to/from Regulatory Reserve	-	(2,829,522)
vi) Transfer to/from Fair Value Reserve	-	21,358,911
vii) Transfer of Deferred Tax Reserve	26,585,736	9,101,996
viii) Transfer to OCI reserves due to change in classification		
ix) Transfer to Reserve/Fund	200,000	
x) Others (to be Specified)		
Deductions:		
i) Accumulated Fair Value Gain on each Financial Assets Measured at FVTPL		
a) Equity Instruments		
b) Mutual Fund		
c) Others (if any)		
ii) Accumulated Fair Value gain on Investment Properties		
iii) Accumulated Fair Value gain on Hedged Items in Fair Value Hedges		
iv) Accumulated Fair Value gain on Hedging Instruments in Fair Value Hedges		
v) Accumulated Fair value gain of Ineffective Portion on Cash Flow Hedges		
vi) Goodwill Recognised		
vii) Unrealised Gain on fluctuation of Foreign Exchange Currency		
viii) Accumulated Share of Net Profit of Associates accounted using Equity Method included in Investment Account		
ix) Overdue loans		
x) Fair value gain recognised in Statement of Profit or Loss		(200,000)
xi) Investment in unlisted shares as per sec 16 of Financial Directive		
xii) Delisted share investment or mutual fund investment		
xiii) Bonus share/dividend paid	(52,631,579)	
xiv) Deduction as per Sec 17 of Financial directive		
xiv) Deduction as per Sec 18 of Financial directive		
xv) Others (to be specified)		
Adjusted Retained Earning	1,152,212,057	617,086,323
Add: Transfer from Share Premium Account		1,535,809,416
Less: Amount apportioned for Assigned capital		
Less: Deduction as per sec 15(1) Of Financial directive	(34,216,276)	(16,087,681)
Add/Less: Others (to be specified)		
Total Distributable Profit/(loss)	1,117,995,780	2,136,808,055

Statement of Changes In Equity As At 15th July, 2024 (Ashad End 2081)																	
Particulars	Fig. in NPR																
	Ordinary Share Capital	Preference Shares	Share Application Money Pending Allotment	Share Premium	Retained Earnings	Regulatory Reserve	Revaluation Reserves	Capital Reserves	Catastrophe Reserve	(CSR) Reserves	Insurance Fund	Fair Value Reserves	Actuarial Reserves	Deferred Tax Reserve	Other Reserves	Total	
Balance as on Ashadh end, 2079	1,400,000,000	-	-	-	406,916,910	2,504,284	-	-	103,985,606	3,053,785	-	334,986	-	554,583,737	-	2,471,379,308	
Prior period adjustment					(3,951,554)											(3,951,554)	
Restated Balance as at Shrawan 1, 2079	1,400,000,000	-	-	-	402,965,356	2,504,284	-	-	103,985,606	3,053,785	-	334,986	-	554,583,737	-	2,467,427,754	
Profit/(Loss) For the Year					209,988,338											209,988,338	
Other Comprehensive Income for the Year, Net of Tax																-	
i) Changes in Fair Value of FVOCI Debt Instruments																-	
ii) Gains/ (Losses) on Cash Flow Hedge																-	
iii) Exchange differences on translation of Foreign Operation																-	
iv) Changes in fair value of FVOCI Equity Instruments					5,271,230											5,271,230	
v) Revaluation of Property and Equipments/ Goodwill & Intangible Assets																-	
vi) Remeasurement of Post-Employment Benefit Obligations																-	
Transfer to Reserves/ Funds					(3,029,522)	(2,504,284)			56,887	5,689		5,271,230			200,000	-	
Transfer to/from Deferred Tax Reserves					9,101,996									(9,101,996)		-	
Transfer to Catastrophic Reserve					(21,909,033)				21,909,033							-	
Transfer to CSR Reserves					(1,389,722)					1,389,722						-	
Transfer of Depreciation on Revaluation of Property and Equipment																-	
Transfer on Disposal of Revalued Property and Equipment																-	
Transfer on Disposal of Equity Instruments Measured at FVTOCI																-	
Transfer to/from Insurance Contract Liabilities												3,014,870				3,014,870	
Transfer from Fair Value Reserve					16,087,681							(16,087,681)				-	
Share Issuance Costs				(25,461,686)												-	
Contribution by/ Distribution to the owners of the Company																-	
i) Bonus Share Issued																-	
ii) Share Issue	2,600,000,000			1,561,271,102												4,161,271,102	
iii) Cash Dividend																-	
iv) Dividend Distribution Tax																-	
v) Others (To be specified)																-	
Balance as on Ashadh end, 2080	4,000,000,000	-	-	1,535,809,416	617,086,323	-	-	-	125,951,527	4,449,196	-	(7,466,596)	-	545,481,741	200,000	6,821,511,607	
Prior period adjustment					15,213,970											15,213,970	
Restated Balance as at Shrawan 1, 2080	4,000,000,000	-	-	1,535,809,416	632,300,293	-	-	-	125,951,527	4,449,196	-	(7,466,596)	-	545,481,741	200,000	6,836,725,577	
Profit/(Loss) For the Year					617,489,484											617,489,484	
Other Comprehensive Income for the Year, Net of Tax																-	
i) Changes in Fair Value of FVOCI Debt Instruments																-	
ii) Gains/ (Losses) on Cash Flow Hedge																-	
iii) Exchange differences on translation of Foreign Operation																-	
iv) Changes in fair value of FVOCI Equity Instruments												13,195,833				13,195,833	
v) Revaluation of Property and Equipments/ Goodwill & Intangible Assets																-	
vi) Remeasurement of Post-Employment Benefit Obligations															(200,000)	-	
Transfer to Reserves/ Funds					200,000											-	
Transfer to Deferred Tax Reserves					26,585,736									(26,585,736)		-	
Transfer to Catastrophic Reserve					(67,298,782)				67,298,782							-	
Transfer to CSR Reserves					(4,433,095)					4,433,095						-	
Transfer of Depreciation on Revaluation of Property and Equipment																-	
Transfer on Disposal of Revalued Property and Equipment																-	
Transfer on Disposal of Equity Instruments Measured at FVTOCI																-	
Transfer to/from Insurance Contract Liabilities																-	
Transfer from Fair Value Reserve					-							(5,156,313)				(5,156,313)	
Share Issuance Costs				(11,992,804)												(11,992,804)	
Contribution by/ Distribution to the owners of the Company																-	
i) Bonus Share Issued	1,000,000,000	-	-				-	-			-		-			-	
ii) Share Issue				(1,000,000,000)												-	
iii) Cash Dividend																-	
iv) Dividend Distribution Tax					(52,631,579)											(52,631,579)	
v) Others (To be specified)																-	
Balance as on Ashad end, 2081	5,000,000,000	-	-	523,816,613	1,152,212,057	-	-	-	193,250,309	8,882,291	-	572,924	-	518,896,005	-	7,397,650,198	

